

זאת ה'תורה

שבת פרשת חיי-שרה תש"פ

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

משיח -

גנרל או צדיק?

לברר ניצוצות

בשלט-רחוק

מה' יצא הדבר
רמז בפרשה 36

יֵרָאָה וְאֵלֹהִים
המדור לילדים 37

קצר
ולעניין

נשמות הרפתקניות
נקודה מעובדת 03

בן כוזיבא המלך
אמונה ובטחון 04

קבלת החלטות
כתר שם טוב 21

מטבע ברכה
מעין גנים 26

החובה ללמד תורה
מהפכה שניה 29

רבי צבי הירש משרת
סיפור חסידי 32

מענות ותשובות
תשובות הרב לשואלים 34

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראינו היקרים. לפניכם גליון נוסף של **ואביטה** לפרשת **חיי שרה**, מלא בכל טוב, דברי תורה וחסידות לכל המשפחה.

נפתח ב**נקודה מעובדת** מתוך אחד משיעורי יום ההולדת לרבי הרש"ב שנמסרו השבוע ברוסטוב [בתקווה שאת השיעורים המלאים נפרסם כבר בגליון בא] – נשמות הרפתקניות – בו הסביר הרב [בחדר בו הסתלק הרבי הרש"ב] אודות חוויית הנשמה בירידתה לגוף וכיצד דווקא הרבי הרש"ב הוא המדגיש בעומק את עניין "ירידה צורך עליה". משם נעבור למנה העיקרית, שיעור נוסף בסדרה הנפלאה של **אמונה ובטחון** (מספר 27) העוסק ב**בן כוזיבא המלך** הוא בר כוכבא, תוך העמקה בשורשו ובפוטנציאל המשיחי שבו. בשיעור **בכתר שם טוב** נלמד על הכרעה בספקות ועל הצדיק הנוסע לעומת הצדיק שעומד במקומו.

במדור **מעין גנים** נלמד על **מטבע הברכה** שנלמד מדברי אליעזר עבד אברהם, תוך עיון הלכתי בסוגיית הזכרת מלכות בברכה. בסדרה של **המהפכה השנייה** (מתוך הארבע) נעסוק באיסור ללמד תורה בשכר הנובע מ**חובת הרב ללמד**. וב**סיפור החסידי** נלמד על דמותו המופלאה של **רבי צבי הירש מרימנוב**, החיטט שהפך למנהיג. ב**מענות ותשובות** נקרא על התמודדות עם התחלה חדשה ושינויים בעסקים, ועל קשיים בדרכו של חוזר בתשובה. **ברמז לפרשה** נעסוק בביטוי "מה' יצא הדבר"! ונסיים ב**מדור האהוב לילדים** ובו נלמד על חסד וגבורה, אהבה ויראה. בעת הכנת הגליון נמצא הרב ברוסיה, ואת השיעורים משם נביא בע"ה בשבועות הבאים. לסיום נמליץ שוב להצטרף לרשימת התפוצה בדואר-אלקטרוני וכך לקבל עוד שיעורים והשלמות.

שבת שלום ומבורך!

המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה צ'אָ | אביחייל | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתאל גלעדי

נשמות הרפתקניות

להשתייך? הרבי הרש"ב מליובאוויטש, שיום ההולדת שלו חל השבוע (ב-כ' חשוון), הדגיש את הממד של "ירידה צורך עליה" (העולה בדיוק כשמו המלא – שלום זוב בער!). זו רוחה הפנימית של כל החסידות, שהרי הצוואה שקבל מורנו הבעל שם טוב לפני שהתייתם מאביו היתה 'ישראלית', אל תפחד משום דבר חוץ מה' יתברך' – מי שמחד אינו מפחד מהירידות שעתידות להזדמן לו בימי חייו ומאידך מכיר בהזדמנות "להתענג על הוי"ו" האפשרית בכל מצב בחיים (שהרי תמיד ניתן לעבוד את ה', בתורה, תפלה או גמילות חסדים – שלשת העמודים עליהם עומד עולמנו התחתון, אליו נשלחת הנשמה) שש תמיד לכל הרפתקה.

יתר על כן, הרבי הרש"ב מסביר כי מי שאמנם מכיר באפשרות "להתענג על הוי"ו" כתוצאה מירידת הנשמה לגוף, אך חושב שאותו תענוג עתיד להתממש רק לאחר שהנשמה תשוב חזרה למקומה בגן עדן – אחרי מאה ועשרים שנה – אינו אלא "חסיד שוטה". אצל חסיד אמיתי שאלת "למתי דוחים זאת?!" (שצוטטה לעיל) לא מזרזת רק את הירידה לגוף, לצורך העליה שתבוא אחרי ההסתלקות – הוא מבין שהתכלית היא להתענג על ה', ואינו רוצה לדחות זאת אפילו ביום אחד. כשמתגברים על החשש מהירידה ניתן לזהות את ההשגחה הפרטית בכל יום ויום, בעליה ובריידה, להבין מה רצון ה' מהאדם – ומתוך כך למצות את ההרפתקה ולהתענג על ה' בכל רגע בחיים.

בחסידות מתוארת חווית ירידת הנשמה לגוף בשתי צורות הפוכות: מחד, ידוע הניגון החסידי המתאר את צערה וחששותיה של הנשמה – "הנשמה יורדת לתוך הגוף אך צועקת 'ויי ויי'". בסופו של דבר, מסיים הניגון, מנחמים את הנשמה "ירידה זו צורך עליה, עד שכל זה הוא כדאי" – אך הירידה עצמה, מאיגרא רמא לבירא עמקתא, מגן עדן הנשמות למיצר הגוף החומרי, היא טראומה עבור הנשמה. מאידך, בלוח "היום יום" כתוב כי "הנשמה ממתנה למעלה לזמן בו תזכה לרדת לתוך גוף, כי הנשמה חשה כמה מסוגלת לפעול בהיותה כאן למטה. היא מסוגלת להגיע ל'להתענג על הוי"ו". אם-כן, למתי דוחים זאת?!"

מסתבר, אם כן, שישנם שני סוגי נשמות: יש נשמות הפוחדות מפני נסיונות העולם הזה – למרות הידיעה שעמידה בנסיון היא הזדמנות להתרומם ולהתעלות, הנשמה חוששת מהקושי ומהסיכון שלא תעמוד בנסיון. לעומתן ישנן נשמות הרפתקניות, החשות בעיקר את הזדמנויות-הפז שישנן בעולם הזה, בכל נסיון ואתגר, ללא כל חשש מהסיכונים (שרק מוסיפים לניחוח ההרפתקה ולגמול האין-סופי של "להתענג על הוי"ו" הכרוך בה).

לפני הירידה לגוף מדובר, כנראה, על שרשי נשמות מטיפוסים שונים, אך לאחר שהנשמה כבר ירדה לעולם אפשר להוסיף ממד של בחירה בהתייחסות שלנו לירידה שבלידה – ובכל הירידות לעולם שבאות אחריה בשלבי החיים הבאים. לאיזה סוג נשמות עדיף לנו

בן כוזיבא המלך

אמונה ובטחון (27)

קיצור מהלך השיעור

בשיעור נוסף (27 במספר) בסדרת המופת "אמונה ובטחון", הנמסרת לבנות תיכון יעלת חן, התמקד הרב בדמותו של בר כוכבא-כוזיבא, שעלתה מתוך בירור עומק טענת רבי יהושע בן לוי על כך שהמשיח שקר לו (בהבטחתו שיבוא "היום", שלא התגשמה). **פרק א** מעניק רקע חשוב, חיצוני-היסטורי ופנימי-קבלי, אודות דמותו של בר כוכבא ומשמעות המרד, יחס חכמים אליו וגם השינוי המתחולל בדור שאחריו. **פרק ב** מתייחס לשרשי הגלגול של בן כוזיבא, מהם עולה גם הפוטנציאל המשיחי שלו כמשיח בן יוסף וגם עובדת היותו משיח 'מעורב' משקר ואמת (עילוי עבורו, משום שבגלגולו הראשון היה משיח שקר גמור). **פרק ג** עוסק במשמעות השם כוזיבא, המתאר גם את האכזבה מהדמות, אך גם את מלחמתה בכזב הרומאי – מלחמה בשקר מכח השקר עצמו. **פרק ד** חותם בקשר של כוזיבא לעיר כזיב (מקום הולדת שלה בן יהודה) ולכזבי בת צור והחטאתה את ישראל (תוך הסבר עמוק לפרץ האנרגיה שמשחרר גם במעשה חטא).

נעיר שזהו חלקו השלישי-העיקרי של השיעור, כאשר שתי ההקדמות שלו כבר פורסמו (אחת ב"ואביטה" לך-לך ואחת ברשימת התפוצה לקראת שבת נח), ונזכיר שאת כל שיעורי אמונה ובטחון ניתן לבקש במייל itiel@pnimi.org.il

א. בן כוזיבא המלך – משיח תהו השקר של המשיח

נמשיך בלימוד מאיפה שהפסקנו פעם קודמת, לפני כמה חדשים*. נזכיר בקיצור מה שלמדנו אז:

בשני השיעורים האחרונים ספרנו באריכות את הסיפור של המשיח ורבי יהושע בן לוי¹. ריב"ל שאל את המשיח מתי הוא

נרשע ע"י איחיל גלעדי. לא מוגה. שיעור לבנות תיכון יעלת חן. ב' חשון תש"פ – כפר חב"ד.

א שיעור כ"ד אייר ע"ט – אמונה ובטחון 24 (נדפס ב"ואביטה" קרח ע"ט).

ב סנהדרין צח, א.

בא והמשיח אמר לו "היום". כשריב"ל ראה שהמשיח לא בא באותו יום הוא אמר לאליהו הנביא – אשר שלח אותו לשאול את המשיח מתי יבוא – שהמשיח שקר לו.

בסוף מתברר שהשקר של המשיח אינו סתם אמת אלא אמת לאמתו – לפעמים מה שנדמה שקר הוא אמת לאמתו. הסברנו שאמת היינו ה' יחיד, "גאט איז אלץ" (ה' הוא הכל), "אין עוד מלבדו"², אבל אמת לאמתו היא ש"אלץ איז גאט"³ (הכל הוא ה'), שהעולם

ג דברים ד, לה.

ד מאמר מו"ה ר' אייזיק מהומיל באגרת. האגרת נדפסה בספר לב לדעת מאמר "וצדיק יסוד עולם" ביאור א (עמ' קסז ואילך).

"בן כוזיבא המלך"

הרמב"ם קורא לו "בן כוזיבא". יש מפרשים^ח כוזיבא לשון אכזבה, שאכזב אותנו, 'שקר' לנו. לפי פירוש זה, הוא נקרא כך אחרי שמת. אבל כאן קורא לו "בן כוזיבא המלך" – כשהוא מלך. הוא מלך בפועל, יש מי שאומר שנתיים וחצי^ט, יש מי שאומר שלש – הוא מלך, הנפיק מטבעות. איך יודעים הארכיאולוגים על התקופה? מהמטבעות שעדיין נמצאות, עם סימני יהדות, הוא היה מחובר ליהדות, לתורה. מצאו אגרות שלו בדורות האחרונים – יש אגרות שדאג שחיליו ישמרו שבת, שיהיו להם ארבעת המינים בחג הסוכות ועוד. הוא גם היה ממושמע לחכמים. הוא אמנם לא היה צדיק גמור – זהו סיפור אחר – אבל היה מאמין וכל מלחמתו, במסירות נפש ממש, היתה לכבוד ישראל, להחזיר עטרה לישנה, גם מלכות ישראל וגם בית המקדש.

אם כן, מה פירוש "בן כוזיבא המלך"? היום יודעים ששמו האמתי – כפי שהוא חתום על האגרות – הוא שמעון בן כוסבה. כך הוא חותם, ומוסיף עוד שתי מלים – נשיא ישראל^י. לא

הוא אמנם לא היה צדיק גמור – זהו סיפור אחר – אבל היה מאמין וכל מלחמתו, במסירות נפש ממש, היתה לכבוד ישראל, להחזיר עטרה לישנה, גם מלכות ישראל וגם בית המקדש

ח תפארת יונתן על בראשית לח, ג; סדר הדורות, ימות עולם, ג"א תת"פ.

ט סנהדרין צג, ב.

י שמעון בן כוסבה ראשי תבות שב"כ, כנראה שהיה שב"כניק... אבל הוא היה קשור לתורה, כרמוז בכך ששמעון בן כוסבה בגימטריא תורה.

יא שמעון בן כוסבה נשיא ישראל עולה 1513, מספר ההשראה של כח – היתה לו השראה של כח עילאי ביותר.

הזה, שהוא עלמא דשקרא, הוא האמת לאמתו כי הכל ה', "אין עוד"^{יז}.

תמיכת רבי עקיבא במרד בר כוכבא

אחרי הסיפור הזה מגיעים כאן – עמ' פג בספר לב לדעת – לעוד סיפור, מהסיפורים הכי חשובים לגבי משיח בחז"ל ובתולדות עם ישראל, ההיסטוריה שלנו – מרד בר כוכבא. היום הפכו בארץ את ל"ג בעומר לחג של בר כוכבא. בעצם, ל"ג בעומר הוא היום בו כד אלף תלמידי רבי עקיבא פסקו מלמות, אך סביר להניח שהם היו חילי בר כוכבא במרד שלו. כי, כמו שנקרא כאן, רבי עקיבא – גדול התנאים, עמוד התווך של התורה שבעל פה – הוא המאמין והבוטח העיקרי בבר כוכבא, שבלשון חז"ל נקרא בר כוזיבא, כפי שתיכף נסביר. פותחים כאן בצייטוט ההרמב"ם בסוף הלכות מלכים, סוף היד החזקה:

והנה "רבי עקיבא חכם גדול מחכמי המשנה היה, והוא היה נושא כליו של בן כוזיבא

המלך, והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח, ודמה הוא וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח עד שנהרג בעונות"^{יח}.

נתבונן בדברי הרמב"ם בפרוטרוט:

ה דברים ד, לט.

ו טור או"ח תצג.

ז רמב"ם הלכות מלכים יא, ג. ובהלכות תעניות (ה, ג) כתב "עיר גדולה וביתר שמה... והיה להם מלך גדול, ודימו כל ישראל וגדולי החכמים שהוא מלך המשיח".

כתוב ככה, אבל השמיטו משום מה – אם כן, זו לא המצאה של הרמב"ם... כך כתוב בחז"ל. מה זאת אומרת? הוא ממש שרת אותו? היה נושא כלים שלו?

לפי הפנימיות בר כוכבא הוא דוגמה של משיח דעולם התהו. את עולם התהו מאפיין "אנא אמלוך"^{טו}, בטחון פעיל מופרז. אבל, כמו שנסביר כאן בהמשך, אותו בטחון פעיל הוא ממש לא בתיקון – במקום להאמין ולבטוח בה' באופן מופרז הוא מאמין ובטוח בעצמו באופן מופרז. הוא אמר לה' "לא תסעוד ולא תכסוף"^{טז} – אל תעזור לי ואל תפריע לי. הוא בטח בכח שלו, ורבי עקיבא אישר זאת. הוא היה גבור, אולי מספר שנים בכל תולדות עם ישראל ובכל תולדות עולם – מספר שנים

לשמשון הגבור. גם שמשון הגבור הוא משיח דתהו^{יז}, אחד משופטי עם ישראל, צדיק, שלפי האברבנאל^{יח} הוא חוליה בשושלת הקבלה של התורה. כמו שתיכף נראה, האריז"ל אומר שבר כוכבא היה גלגול השופט שקדם לשמשון. שמשון הוא אחרון השופטים, והשופט שלפניו נקרא עבדון בן הלל הפרעתוני, והוא התגלגל בבר כוכבא.

אם כבר הזכרנו את שמשון הגבור, מה ההבדל בין שני הגבורים האגדיים האלה? שמשון פעל לבד – הוא כל כך תהו שלא זקוק

רק רבי עקיבא חשב שהוא משיח – גם הוא עצמו חשב כך. זו דוגמה של משיח עם בטחון פעיל מופרז – בדיוק הנושא שלנו כאן, לכן מביאים זאת.

שוב, הוא חתם את עצמו "שמעון בן כוסבה נשיא ישראל" והרמב"ם כותב "בן כוזיבא המלך". כוסבא- כוזבא זו בעצם אותה מלה, כי אותיות ס-ז מתחלפות באותיות השינים. אבל רבי עקיבא, שהיה נושא כליו, דרש עליו^{יט} "דרך כוכב מיעקב"^כ – לכן קוראים לו בר כוכבא. בנבואת בלעם לאחרית הימים כתוב "דרך כוכב מיעקב וקם שבת מישראל" ורבי עקיבא דרש "אל תקרי 'כוכב' אלא 'כוזב'" – הוא ידע מה שמו. בדורות יתר מאוחרים, דורו של רבי,

ה"אל תקרי כוכב אלא כוזב" באמת רומז לכך שאכזב אותנו, אך בכל אופן זהו לא פשט השם "בן כוזיבא" – הכל תולדות עם ישראל שחשוב לדעת.

מגמת רבי עקיבא – לעשות כלים למשיח דתהו

מהו נושא כלים? בש"ס שלפנינו – עד לתגליות של כתבי יד עתיקים – לא כתוב שרבי עקיבא היה נושא כליו, לכן יש אחרונים^{כא} שאומרים שלא ידוע מאיפה הרמב"ם לקח זאת. אבל עכשיו, לאחרונה, גילו שבכתבי יד עתיקים של התלמוד כן

אותו בטחון פעיל הוא ממש לא בתיקון – במקום להאמין ולבטוח בה' באופן מופרז הוא מאמין ובטוח בעצמו באופן מופרז

טו ע"פ מ"א א, ה.

טז ירושלמי תענית פ"ד ה"ה.

יז ראה בראשית רבה צח, יד (וכמבואר ברובו מקומות בכתבי רבי צדוק הכהן מלובלין), וראה גם סוד ה' ליראיו עמ' לט.

יח ראה בתחלת ספרו נחלת אבות (על פרקי אבות).

יב איכה רבה ב, ד.

יג במדבר כד, ז.

יד ראה כס"מ על הלכות מלכים פ"א ה"א.

שצבאו יהיה צבא יהודי עם גאווה יהודית – כל מלחמתו היתה גאווה יהודית מוחלטת, עם קיום מצוות וגם עם כניעה לרבנים. הרבה יותר טוב מהציונות החילונית, אם כי היא אמצע אותו כדמות מופת להתקוממות העם היהודי להיות ריבון בארצו, לפרוק מעל צוארו את עול מלכות הרשעה (מלכות רומי). שוב, כאמור, אצלו היה חשוב לשמור שבת וליטול ארבעת המינים.

גבורת בר כוכבא וחילוי

איך הוא בחן חיילים האם הם מספיק גבורים להצטרף אליו? בהתחלה היה משהו נורא – בשביל להצטרף לצבא שלו חיל היה צריך לחתוך לעצמו אצבע, להראות שמספיק גבור לחתוך את אצבעו. עד שהחכמים שלחו לו מסר – "עד מתי אתה עושה בני ישראל בעלי מומים?". הוא הקשיב להם והפסיק עם המבחן הזה. מה הוא עשה במקומו? עוד מבחן, עוד יותר הזוי – בשביל להיות חיל אצלו צריך לרכב על סוס בלבנון, ותוך כדי הרכיבה על סוס לעקור עץ-ארוז מהקרקע. היו לו, לפי חז"ל, מאתיים אלף חילים שעברו את המבחן הראשון ומאתים אלף שעברו את המבחן השני^א. הרבה יותר קשה מהיחידות הכי מובחרות היום בצה"ל – עושים להם מבחנים, אבל לא עד כדי כך. הוא היה תופס אבני בליסטראות – אבני קלע עצומות ששוברות חומות – ומחזיר, והיו הורגות את האויבים. שוב, כמו שמתארים

לאף אחד^ב, 'פאר זיך'. הוא גם לא רצה לסכן מישוהו אחר – הכל עלי. בר כוכבא היה גבור עולם, אבל הוא היה מנהיג. לפי כל התעודות שנמצאו רואים שהוא היה מנהיג בחסד, מנהיג כריזמטי שהצליח למשוך אחריו את כל העם. כמו שמשך את רבי עקיבא שיאמין בו ויהיה נושא כליו, כך משך את לב כל העולם – היה לו חוש הנהגה לעילא ולעילא.

אם כן, הוא יותר תיקון משמשון, שלב מעבר. יש לו צבא, וגם יש לו חוש בהנהגה – חוש לא פשוט בכלל. בין מכתבי בר כוכבא יש הרבה מכתבים איך לחלק מזון, חטים, כל מיני דברים גשמיים לגמרי. הוא היה מנהיג המסוגל לרדת לפרטי הפרטים של ההנהגה, לתת הוראות הכי מפורטות מה על כל ת.פ. שלו לעשות. ביחס לשמשון הוא קצת יותר מתוקן – מעבר. מי שיכול רק

רבי עקיבא רצה לעשות לו כלים. עולם התהו הוא אורות מרובים בלי כלים, דהיינו בלי בטול לה' (בטול הוא הכלי לקבל את אור ה' בפנימיות, כמבואר בתניא)

לפעול לבד הוא לגמרי תהו ומי שכבר יש לו חוש ארגון הוא יותר תיקון – אבל עדיין תהו. שוב, באמת בר כוכבא היה בחינת משיח – משיח בן יוסף, כדלקמן – אבל בדרגת תהו. רבי עקיבא, שגם בבחינת יוסף, כמו שנסביר, היה נושא כליו – רצה לעשות לו כלים. עולם התהו הוא אורות מרובים בלי כלים, דהיינו בלי בטול לה' (בטול הוא הכלי לקבל את אור ה' בפנימיות, כמבואר בתניא^ב). שוב, הוא אמר לה' "אל תעזור לי ואל תפריע לי" – נשמע כמו אפיקורסות. מצד שני, הוא הקפיד

יט וראה סוטה י, א.
כ פ"ו (עוד).

גדר משיח בן יוסף, רק שהרמב"ם לא קורא לו משיח בן יוסף אלא "חזקת משיח" ("חזקת" ניתן לדרוש גם כחזק, גבור חזק ביותר), אצלו הכל דמות אחת.

רשב"י – המעבר מגבורות לחסדים

הגבורה הפיזית הגדולה של בר כוזיבא וגם תמיכת רבי עקיבא שייכות לגבורות – עולם התהו. מה קרה בדור מיד אחרי המרד? איך נגמר המרד? ביתר חרבה עם מיליוני הרוגים, היתה שואה – איום ונורא – והסיום היה עשרה הרוגי מלכות, ביניהם רבי עקיבא עצמו. מה היה בדור הבא? בר יוחאי. כתוב בספרים שיש שנים שנקראו 'בר' – בר-כוכבא (או בר-כוזיבא) ובר-יוחאי. שניהם נקראים שמעון – שמעון בר כוכבא (או בר כוזיבא, במקור – בר כוסבה, כנ"ל) ושמעון בר יוחאי. הוא חי בזמן מרד בר כוכבא והרבי שלו הנהיג את המרד – רבי עקיבא הוא הרבי של רשב"י.

מה רשב"י אומר בזהר? בדור של הרבי שלי – כל עשרת הרוגי מלכות, שעיקרם רבי עקיבא – הכל גבורות, אבל "אנן בחביבותא תליא מילתא"³³, אנחנו חסדים. אנחנו צריכים לעבור פאזה, לשנות ראש לגמרי. הדור הקודם, דור המרד עם רבי עקיבא, כולו גבורות. אנחנו מביאים משיח בצורה אחרת, בחביבות, באהבת חברים, בהפצת פנימיות התורה – "בהאי חבורא

חז"ל, לא היה גיבור פיזי כמותו מאז שמשו הגבור. בר כוכבא הוא לא סתם, הוא משהו מיוחד מאד. כמו אצל נח, יש דורשין לגנאי ויש דורשים לשבח"³³, גם אצלו יש כל גווני הקשת (קודם דברנו על ברית הקשת).

בר כוכבא כמשיח בן יוסף

לפי האריז"ל יוצא שהוא באמת משיח בן יוסף, רק לא בתיקון – משיח בן יוסף צריך לבוא ולתקן אותו. הוא גם גלגול של אדם גדול מאד – של שופט בעם ישראל. בכל אופן, רבי עקיבא תומך בו ומאמין בו, שולח את תלמידיו לצבא שלו. לקח הרבה שנים לתכנן את המרד. היהודים לא השלימו עם החורבן, עם הרומאים, והמרד כל הזמן תסס ברקע. כתוב ששנים רבי עקיבא עזר להכין את המרד, להכין את העם למרד שיבוא נגד הרומאים. כלומר, הוא היה מגויס לגמרי לטובת המרד הזה, כי האמין שהוא משיח ועוד מעט יהיה עוד פעם בית מקדש. מהאריז"ל יוצא שכוונת

הרמב"ם ביחס ל"בן כוזיבא המלך" היא למשיח בן יוסף. למה הארכנו בתיאור הגבורה שלו? כי משיח בן יוסף הוא הלוחם מלחמות. אצל הרמב"ם אין שני משיחים. הנצחון של מי שלוחם מלחמות ה' ומנצח הוא שלב המעבר בדבריו בין "חזקת משיח" ל"משיח ודאי". אם הוא מנצח את כל המלחמות ואז בונה את בית מקדש – הוא "משיח ודאי". אבל החזרת העם בתשובה והמלחמה באויבים הן עדיין

החזרת העם
בתשובה
והמלחמה
באויבים הן
עדיין גדר משיח
בן יוסף, רק
שהרמב"ם לא
קורא לו משיח בן
יוסף אלא "חזקת
משיח"

גדול עד ש"לא עמדו חבריו על סוף דעתו"^כ. לכן, אף על פי ש"סתם משנה רבי מאיר"^{כט}, לא קבעו הלכה כמותו בכל מקום – מרוב העומק שלו, מרוב נשיאת ההפכים שלו, שיכול לומר על טמא טהור והפוך.

נעשה גימטריא: כמה שוה **בר כוכבא**, הגיבור שלנו היום? **מאיר**. מה הקשר? אמרנו שאחרי המרד צריכים לבוא חסדים. מילא

רשב"י, אבל גם רבי מאיר בא אחריו. מי מבין התנאים אמר בעצמו שהוא משיח אחרי מרד בר כוכבא? בר כוכבא אומר שהוא משיח ומתברר שלא, הוא נכשל. מי יכול בדור הבא ממש, בהמשך לכשלונו המרד, לומר שהוא משיח? מי קראה וזוכרת מה כתוב בתחלת הספר תיקון המדינה?^ל שרבי מאיר אמר על עצמו שהוא משיח^{לז}. יש לו את ה"אנא אמלוך", יש לו דם של נירון קיסר, של רומא, של עשו. אבל מה? הוא בדור של רשב"י.

מהו רבי מאיר, חסדים או גבורות? כנראה שהוא איזה שילוב – גבורות ממותקות.

רבי עקיבא לא יודע שבר כוכבא לא יצליח? בפשט אינו יודע, מאמין בו שהוא מלך המשיח, כמו שכתוב כאן. אבל אם רבי עקיבא, הרבי הכי גדול בתנאים, תומך במרד, עד כדי כך ששולח את תלמידיו להלחם וכולם נופלים במלחמה – מה הוא הצליח לעשות? כנראה

דילך"^{כד}. שינוי ראש טוטאלי. מי יהיה המשיח – גנרל גדול או צדיק גדול? אצל רבי עקיבא משיח הוא עדיין גנרל גדול, הלוחם הכי גדול, אבל זה לא הלך, זה נכשל, זה אכזב. עכשיו יש שינוי – אנחנו נביא משיח עם חסידות, לא עם אגרופים, כמו שנסביר בהמשך. זו המשמעות של "אנן בחביבותא תליא מילתא" – שינוי מוחלט מגבורה לחסד, מתהו לתיקון.

מי יהיה המשיח – גנרל גדול או צדיק גדול? אצל רבי עקיבא משיח הוא עדיין גנרל גדול, הלוחם הכי גדול, אבל זה לא הלך, זה נכשל, זה אכזב. עכשיו יש שינוי – אנחנו נביא משיח עם חסידות, לא עם אגרופים

רבי מאיר – ניצוץ משיח של בר כוכבא

רבי עקיבא עדיין שייך לגבורות. הוא הרי בן גרים, יוצא מעשו, על נשמתו נדרש^{כה} "כי ציד בפיו"^{כו} (כמו שיתבאר בהמשך הפסקה, שכנראה נגיע אליה רק בשיעור הבא). מי עוד יוצא מהגבורות, מהגוים? מי היה צאצא של נירון קיסר, השייך למלכות הרשעה עוד יותר מרבי עקיבא? רבי עקיבא בן יוסף הוא צאצא גרים – לא יודעים בדיוק ממי, רק שהסבא-רבה שלו היה עשו הרשע. יש עוד אחד, שהוא אחד משני תלמידי

רבי עקיבא הכי גדולים, שמחלוקת מי הגדול ביניהם – רבי שמעון ורבי מאיר. רבי מאיר הוא צאצא של נירון קיסר^{כז} שהתגייר בסתר – ממש 'שפיץ-רומא'. הוא כל כך עמוק וכל כך

כד שם קכד, ב.

כה לקו"ת (אריז"ל) עובדיה עה"פ "והאבדתי חכמים מאדום" ובכ"ד.

כו בראשית כה, כח.

כז גיטין נו, א.

כח עירובין יג, ב.

כט סנהדרין פו, א.

ל פ"א עמ' כח.

לא ירושלמי כלאים פ"ט ה"ג.

שבר כוזיבא הוא המלך המשיח "עד שנהרג בעונות". לכאורה, לא כמו שכתוב בתלמוד בבלי³⁷. בגמרא כתוב שהיות שבר כוכבא אמר שהוא מלך המשיח חכמים אמרו שצריך לבחון האם הוא "מורח ודאין", דן אנשים לפי חוש הריח (כמו שכתוב על משיח "והריחו ביראת הוי' וגו'³⁷) - החוש של חדש חשו³⁷, עכשיו. הוא בחן אנשים על ידי שקצצו לעצמם את האצבע או שעקרו ארז תוך כדי רכיבה על סוס, ואותו בחנו האם הוא "מורח ודאין" וכיון שלא עמד בנסיון "קטלוהו" - חכמים הרגו אותו. כך כתוב בבבלי. הרמב"ם בפשטות לא כותב ככה, אך תיכף נראה שאפשר לעשות פשרה. הרמב"ם אומר שנהרג בעוונות, כשביתר נפלה גם הוא נהרג - הקרב האחרון היה ביתר. אבל במדרש כתוב משהו אחר, לא זה ולא זה - לא על ידי חכמים ולא על ידי הרומאים. המדרש אומר שלא היו יכולים להתגבר עליו בשום פנים ואופן, עד שלא היו יכולים לנגוע בו, כמו שמשון הגבור - אף אחד לא היה יכול להשתלט עליו, רק הקב"ה בכבודו ובעצמו שלח נחש שהכיש אותו. כשבא מצביא הרומאים וראה שנחש כרוך על צווארו הוא עצמו אמר שרק האלקים היה יכול לפגוע

שהצליח, כמו שנראה בהמשך, להוציא את הניצוץ הקדוש מבר כוכבא ולתת אותו לאחד מתלמידיו. איזה תלמיד זכה בו? כנראה רבי מאיר - לא סתם **בר כוכבא** עולה בגימטריא **מאיר**. עד כאן היה כדי שנכנס לנושא ונבין שיש משיח דתהו, שהוא משיח של גבורה, שגבורתו שהוא גבור חיל גדול. רשב"י לא אמר שהוא עצמו משיח, אלא רק שספרו - ספר הזהר - הוא שיביא את המשיח. רבי מאיר אמר שאני עצמי משיח.

יחס חכמים לבר כוכבא

כפי שקראנו, הרמב"ם אומר שלא רק רבי עקיבא חשב שבר כוזיבא הוא המשיח, אלא כך "דמה הוא וכל חכמי דורו". זו תוספת לא פשוטה - בירושלמי משמע ככה, אבל בבבלי משמע ההיפך, ששאר החכמים חלקו על רבי עקיבא. מביאים שזו דוגמה לכך שהרבה פעמים במחלוקות ירושלמי-בבלי הרמב"ם נוטה דווקא לירושלמי, בפרט בנושא כזה

- שמדובר בתלמוד ארץ ישראל, שגם הרבה יותר קרוב בזמן.

עוד תומך במרד היה רבי אלעזר המודעי - הדוד של בר כוכבא. במטבעות שלו כתוב "אלעזר הכהן" - יש מי שאומר שהכוונה לדודו. בסוף הלשינו בפניו שדודו מדבר עם הרומאים והוא הרג אותו - ובאותו יום ביתר נפלה.

**אם רבי עקיבא,
הרבי הכי גדול
בתנאים, תומך
במרד, עד כדי
כך ששולח את
תלמידיו להלחם
וכלם נופלים
במלחמה -
מה הוא הצליח
לעשות? כנראה
שהצליח להוציא
את הניצוץ הקדוש
מבר כוכבא
ולתת אותו לאחד
מתלמידיו**

לב סנהדרין צג, ב.

לג ישעיה יא, ג.

לד ספר יצירה פ"ה מ"ט.

מי הרג את בר כוכבא?

הרמב"ם אומר שחכמי ישראל דימו

גירסאות נוספות בשמו: גנון, יגנון, גאון, ועוד²⁰], מבני אפרים, שהיה "משיח השקר" הראשון, בהוציאו ממצרים ר אלף משבטו של אפרים קודם הקץ [על ידי שטעו בקץ²¹, והיינו שלא השכילו במעבר מדת הבטחון מגדר רצון עז שבנפש לשכל מושכל, וכמו שיתבאר בפרק הבא עיי"ש] ונהרגו ע"י אנשי גת²² [והם העצמות היבשות שהחיה יחזקאל²³]. בן כוזיבא – "על כי לא השלים תקונו נקרא בשם כוזיבא... ותקונו יהיה משיח בן אפרים"²⁴.

שרש נשמת בן כוזיבא שבט אפרים

בן כוזיבא הוא גלגול שופט משבט אפרים, בנו של יוסף – שייך למשיח בן יוסף (שנקרא גם משיח בן אפרים). כמו שנראה, מבין השבטים לאפרים יש

משיח הוא ההורג את הנחש הקדמוני, וכתוב בחז"ל שרק מי שהוא בעצמו נחש יכול להרוג אותו

תת"פ].

מב ראה בסדר הדורות שנת ב"א ת"ח.

מג " ... והן היו מחשבין בשעה שנגזרה גזרה כשדבר הקב"ה עם אברהם אבינו בין הבתרים, ושמונולד יצחק התחילי". שהש"ר ב, ז. וראה גם בסדר הדורות שם.

מד "ובני אפרים... והרגום אנשי גת הנולדים בארץ...". דה"א ז, כא. וכן כתוב בתהלים [ענח, ט]: "בני אפרים נושקו רומי קשת הפכו ביום קרב וגו'", ופרש"י: "שיצאו ממצרים בזרוע לפני הקץ ובטחו בגבורתם ובחצייהם וסופן הפכו לנוס ביום קרב כמפורש, והרגום אנשי גת הנולדים בארץ". וראה בהערה הבאה.

מה " ... ומאן יגיהו מתיים שהחיה יחזקאל, אמר רב: אלו בני אפרים שמנו לקץ וטענו, שנאמר 'ובני אפרים שותלח וברד בנו ותחת בנו ואלעדה בנו ותחת בנו דזבד בנו ושותלח בנו ועזר ואלעד והרגום אנשי גת הנולדים בארץ וגו' וכתבי זיתאבל אפרים אביהם ימים רבים ויבואו אחיו לנחמו". סנהדרין צב, ב. וראה גם שהש"ר שם.

מו ראה בסדר הדורות שם, וכן בערך בן כוזיבא [ג"א תת"פ].

בבר כוכבא. אם כן, מי הרג את בר כוכבא? או החכמים או הרומאים או הנחש.

נעשה חשבון, כנראה כל השלשה השתתפו בהריגתו – כל אחד בממד שלו – מפני שבפנימיות הוא שייך לכולם. **בר כוכבא** ועוד **חכמים רומאים נחש** עולה 1024, **לב** ברבוע²⁵. הערך הממוצע של הארבע הוא

256, 16 ברבוע, **אהרן** (איש

החסדו!), שהוא גם הערך הממוצע של שש תבות שלשת החכמים הקשורים בעצם לבר כוכבא: **רבי עקיבא רבי שמעון רבי מאיר**.

נחש בגימטריא **משיח**, כידוע²⁷. משיח הוא ההורג את הנחש הקדמוני, וכתוב בחז"ל שרק מי שהוא בעצמו נחש יכול להרוג אותו – "את זה

לעמת זה עשה האלהים"²⁷, גם סימן שהוא ניצוץ של משיח, אבל של תהו²⁸. שוב, לשון הרמב"ם שנהרג בעונות.

עד כאן קראנו כדי 'להכנס לראש'.

ב. גלגול משיח השקר הראשון

מבואר בכתבי האריז"ל²⁹ שבן כוזיבא הוא גלגול השופט עבדון בן הלל הפרעתוני משבט אפרים³⁰, שהוא גלגול גוון³¹ [כמה

לה אנו ביום ה-לב של השנה, כנ"ל באריכות בחלקו הראשון של השיעור.

לו ספר הליקוטים ישעיה פל"ח; עמק המלך ש"ז פט"ז; למודי אצילות סוד הצמצום ח"ב; דן דיין ומאמר יד.

לו קהלת ז, יד.

לח הנחש הקדמוני נענש בכך שנקצצו רגליו, ועל שמשון אומרים חז"ל (סוטה י, א) שהיה חגר בשתי רגליו.

לט גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו. ומובא בסדר הדורות, ערך עבדון בן הלל [שנת ב"א תת"ג].

מ ראה שופטים יב, יג.

מא ראה בסדר הדורות שם, וכן בערך בן כוזיבא [ג"א

שיצאו אחריו מאתים אלף מבני אפרים. בדיוק מספר חילי בר כוכבא שעמדו במבחן הגבורה שלו, כנ"ל. כולם עלו לארץ ונהרגו – היו גבורים גדולים, אבל לא היה מה', כמו סיפור המעפילים שה' לא היה אתם, וכולם נהרגו על ידי אנשים קרית גת. כולם נפלו, ורק עשרה נמלטו וחזרו למצרים והודיעו זאת. לפי חז"ל אפרים

היה עדיין בחיים וכששמע זאת התאבל עליהם, כפי שלומדים מפסוק מפורש בדברי הימים¹⁰.

משיח שקר

שוב, משיח השקר של אותו מרד היה אותו אחד שנקרא גנון/גאון/גוון/יגנון, שהוא מקור הגלגול של עבדון בן הלל הפרעתוני ואחריו של בר כוכבא. הנושא שלנו הוא משיח אמת לעומת משיח שקר. הכל שייך למדת הבטחון הפעיל המופרז – ספירת הנצח.

יוצא כאן שבר כוכבא הוא חצי משיח אמת וחצי משיח שקר. יש כאלה שהם לגמרי

משיח שקר, שנדבר עליהם בהמשך, אבל לו יש גם ניצוץ משיח אמת – אחרת לא שייך שרבי עקיבא יתמוך בו. הוא תמך בו מצד המשיח האמתי שיש בו. מה הסימן? נעשה יחד עוד גימטריא: **משיח אמת** ועוד **משיח שקר** עולה ז פעמים **בר כוכבא (מאיר)** – יש לו את שתי הבחינות.

הכי הרבה גאון, בטחון עצמי מופרז – הוא מקור הבטחון העצמי המופרז. בינתים לא מצאנו אחד שאצלו הבטחון הפעיל המופרז הוא מאה אחוז בטחון בה', ולא בעצמו. שרשרת הגלגולים מתחילה עוד קודם, בגוון (שהגרסה שנקרא גאון הכי מתאימה, כי הוא מתגאה בגאון של עצמו), שאפשר לכנותו משיח השקר הראשון.

מה הוא עשה? הוא בא לבני שבטו כשהיינו בגלות במצרים ואמר שקבל נבואה שהגיע הקץ – כבר 400 שנה מברית בין הבתרים – וכעת הזמן לצאת ממצרים. איך? בבטחון פעיל, בכח וגבורה – נקח חרבות, אנחנו בני אפרים הגבורים, ונצא בכח הזרוע ממצרים לארץ ישראל. יש כמה גרסאות וכמה שיטות מתי הסיפור קרה, אבל הגרסה הרווחת היא 30 שנה לפני יציאת מצרים, כי בכך הוא טעה בחשבון הקץ. הוא היה משיח שקר כי התיימר להיות נביא, אבל היה נביא שקר – לא קבל זאת מה'. הוא עשה חשבון מברית בין

הבתרים, וטעה כי היה צריך לחשב מלידת יצחק, שלשים שנה מאוחר יותר. שוב, הוא לא סתם אמר שהגיע הקץ, אלא פעל בבטחון פעיל – חבר'ה, שכל אחד יקח חרב ונצא. הבטחון היה כל כך מופרז שהוא אמר שלא צריך להוציא צדה לדרך – ביום אחד מגיעים לארץ ושם או שימכרו לנו אוכל או שנקח בכח.

כמה יצאו אחריו? יש מדרש שיצאו אחריו שלשים אלף, אבל המדרש הרווח אומר

**הוא לא סתם אמר
שהגיע הקץ, אלא
פעל בבטחון פעיל
– חבר'ה, שכל
אחד יקח חרב
ונצא. הבטחון
היה כל כך מופרז
שהוא אמר שלא
צריך להוציא צדה
לדרך – ביום
אחד מגיעים
לארץ ושם או
שימכרו לנו אוכל
או שנקח בכח**

מז דה"א ז, כג: "ויתאבל אפרים אביהם ימים רבים ויבאו אחיו לנחמו".

מעבר הרצון דרך השכל

עד כה ספרנו סיפורים שחשוב להכיר. הווארט הראשון והחשוב בנושא שלנו הוא מקור הטעות של אותו משיח שקר ראשון: הטעות שלו, בפנימיות, שלא היה מסוגל לתרגם את הרצון העז של הבטחון שיעבור דרך מסננת השכל. בפרק הבא, תכלית כל המאמר הזה, מוסבר הנושא של קביעה רצונית. קודם צריך להאמין חזק, אחר כך לרצות חזק, אחר כך להעביר דרך מסננת השכל ואז לפקוח עינים ולראות שקורה בפועל. השלב העיקרי הוא המעבר מהרצון התקיף, הכתר, למוחין. למשיח שקר חסר אותו מעבר – יש לו בטחון פעיל מופרז אך בלי שום שכל של קדושה.

שכל הוא תחלת הכלים (שהם ענין הבטול, כנ"ל), כמו שרבי עקיבא נושא כליו של בר כוכבא. בשביל שיהיה שכל יש לנו בית ספר, יעלת

חן. אמונה יש, רצון יש – אני מקוה... – בלי האמונה והרצון גם השכל לא שווה כלום. אבל האמונה והרצון צריך גם שכל. אז הרצון מתנתב-מתנווט נכון ואפשר לפעול מכחו. הכל מעבר של בטחון – הבטחון מתחיל באמונה, דרך הרצון, דרך השכל, ועד למציאות. צריך שהבטחון יעבור מהרצון החזק בדבר – "אין תקיף כרצון"^{מב}, "אין דבר העומד בפני הרצון"^{מט}, והרצון רוצה מיד לבצע – ויצטמצם, יעבור דרך השכל. המעבר הזה חסר אצל כל משיח שקר.

החיות העצמות היבשות

הגמרא אומרת שהעצמות שהחיה יחזקאל – גם סיפור מופלא – הן-הן עצמות בני אפרים שנהרגו. **יחזקאל** הנביא הוא כהן, אבל עולה **יוסף**. הכל כאן שייך ליוסף. כל ענין הבטחון, שיותר מאמונה, הוא יוסף (עליו נאמר "אשרי הגבר אשר שם הוי' מבטחו ולא פנה אל רהבים ושטי כזב [רמז לבר כוזיבא]"^נ), כמו שלמדנו הרבה. כאן הכל תנועה של משיח בן יוסף לא מתוקן.

מה הכוונה שיחזקאל החיה אותם? שהוא עשה תיקון למדת הבטחון הפעיל המופרז. הם מתו – לא סתם מתו, שכבו מתים אלפי שנים – ויחזקאל בא והחיה אותם. הוא עשה להם תיקון – נתן להם כח והשראה שבפעם הבאה כן יוכלו לעבור מהרצון דרך השכל עד לביצוע בפועל. הוא החיה אותם, כמו שמשיח בן דוד יתפלל על משיח בן יוסף שמת ויחיה אותו (כמו שנסביר בהמשך).

למשיח שקר חסר
אותו מעבר – יש
לו בטחון פעיל
מופרז אך בלי שום
שכל של קדושה

ג. המרד בשקר ותיקון הכזב אכזבה וכזב

בסופו של דבר, אומר האריז"ל, בן כוזיבא לא השלים את תיקונו ולכן נקרא "כוזיבא". היה בו ניצוץ משיח בן אפרים – שהוא משיח בן יוסף – אך הוא לא הגיע לתיקונו, הבטחון הפעיל שלו היה בעצמו ולא בה', ומשיח בן אפרים יסיים את התיקון. אם כן, הוא מפרש כוזיבא כהסבר הרווח (כנ"ל) – לשון אכזבה.

ועוד מבואר בסדר הדורות שנקרא בן כוזיבא על שם שמרד בקיסר רומי והרג בגוים הרג רב

מח ראה קונטרס "כללי החינוך וההדרכה" פט"ז. זהר ח"ב קסב, ב.

מט ראה זהר הנ"ל.

נ תהלים מ, ה.

מאד [וזזהו שרש גדול בענין משיח נגד הגוים¹⁰]. בסוף הרומאים הרגו ביהודים "הרג רב מאד". לפי ההיסטוריונים הרגו חצי מליון – שואה של חצי מליון – ולפי חז"ל הרבה יותר, מליונים נפלו. לכן רבים דורשים אותו לגנאי,

שהלואי שבר כוכבא לא היה ולא נברא, תולדות עם ישראל היו הרבה יותר טובות בלעדיו. אבל האריז"ל אומר – וכל מי שמאמין בה' ובהשגחתו מאמין שמה שכבר היה חייב היה להיות, כמה שנורא – שהוא ניצוץ משיח בן אפרים, שכולו אומר גבורה. כמו שהם הרגו בנו הרג רב הוא הרג בהם בהתחלה הרג רב – גם מספרים דומים, עד כדי מליוני גוים (יש שמחברים את מרד בר כוכבא עם מרד התפוצות שקדם לו) – ולכן מוסבר בסדר הדורות שנקרא בר כוזיבא, על שם מלחמתו עם הכזב של עלמא דשקרא. הדורשים לגנאי קוראים לו בר כוזיבא לגריעותא, משיח שקר, אך אם הוא ניצוץ משיח בן אפרים זו כבר זיקה למשיח אמת – הרכב מענין בין משיח שקר למשיח אמת, כנ"ל – ואז הכינוי בר כוזיבא הוא על שם מלחמתו בכזב-בשקר.

נצחון על הנחש, זכיה בתפלה והולדת תורה

נמצא שהמרד בעלמא דשיקרא [מלכות

אדום [מלכות עשו הרשע.]] מכונה שקר וכזב ע"ד "פגע בו כיוצא בו"¹¹ [בסוד משיח בגימטריא נחש למעליותא, שבכחו לקטול לחויה בישא ועי"כ לזכות בברתא דמלכא¹² – סוד "בטח בה לב בעלה"¹³, וכמו שיתבאר].

השקר לוחם בשקר – כדי לנצח נחש אתה צריך להיות נחש (כנ"ל), בסוד "פגע בו במלכות עשו הרשע, מלכות אדום, בר כוזיבא התלבש גם הוא בשקר – הוא הצליח, עד שהוא הפסיד בגדול. האם אפשר לומר שהמשיח הוא נחש? כמו שסימן משיח הוא "מורח ודאין", שדן לפי ריח, כתוב שסימן משיח שבסוף יהרוג את הנחש הקדמוני – הנחש שהסית את חוה לפתות את אדם הראשון בחטא עץ הדעת.

מה הסימן שהרג את הנחש? כתוב בזהר שברגע שהוא הורג את הנחש נותנים לו להתחתן עם בת המלך. בת המלך היא תפלה, "דא צלותא" – כח התפלה, כח לנצח בתפלה. זהו כבר מעבר – יש משיח שמנצח בשרירים, כשמשון הגבור ובר כוכבא, ויש משיח שמנצח בתפלתו. יש גם משיח שמנצח בתורה שלו – רשב"י. גם נצחון בתפלה הוא טוב מאד, אבל בכל אופן הצירוף

רבים דורשים אותו
לגנאי, שהלואי
שבר כוכבא לא
היה ולא נברא,
תולדות עם ישראל
היו הרבה יותר
טובות בלעדיו.
אבל האריז"ל
אומר – וכל מי
שמאמין בה'
ובהשגחתו מאמין
שמה שכבר היה
חייב היה להיות,
כמה שנורא –
שהוא ניצוץ משיח
בן אפרים

נב שבת קכא, ב.

נג עיין תקו"ז סוף תי"ג וריש תכ"א. וראה לקו"ת תצא ע, ג ואילך.

נד משלי לא, יא.

נא ראה בסדר הדורות שם, וכן בערך בן כוזיבא [ג"א תת"פ].

"אשת חיל" היא "בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר", אחרי "אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה". כמו שיש חשבון-גימטריא רגיל יש מספר סדורי – חישוב כל אות לפי מיקומה באלף-בית, מ-1 עד 22. במלה **בטח** אין הבדל – כי כל האותיות הן לפני י. ההבדל במספר סידורי מתחיל רק מהאות **כ** (שבמספר רגיל שווה 20 ובמספר סידורי שווה

11). **בטח** עדיין שווה 19, כמו **חנה** – כבר סימן ש-**בטח**, בטחון, שייך לאשה, מקבלים אותו מהאשה. גם במלה "בה" אין הבדל – 7. עד כאן עולה 26, שם הוי' – גם במספר הרגיל וגם במספר סידורי. כמה עולה **לב**? גם רמז יפה. **לב** הוא הלב שלי, אבל במספר סידורי **לב** שווה **יד**, 12 ועוד 2. עד כאן 40. כמה עולה "בעלה" במספר סידורי? 2, 16, 12, 5 – סה"כ 35. כמה יחד? 75, **בטחון** (במספר רגיל)! רמז מאד יפה שעיקר מדת הבטחון הוא "בטח בה לב בעלה" – מה שהבעל מקבל בזכות אשתו. גם על פי פשט הוא בוטח בה. הכל קשור לווארט שמישיח זוכה בברתא דמלכא אחרי שהורג את הנחש הרע, הנחש הקדמוני.

גאווה חיובית

מי שישלים את מדת הבטחון יהפוך להיות משיח בן אפרים, שלפני משיח בן דוד: שבחינה זו דגלוי מדת הבטחון הוא ענין משיח בן אפרים [שלשבת אפרים עיקר הבטחון המופרז בגאון עצמם, עיין בסדר

אצלנו, האופן שאנחנו רוצים, הוא משיח שמנצח בתורתו.

רואים כאן את השלבים: השלב הראשון הוא קטילת הנחש-בישא, גבורה. בזכות זאת הוא זוכה בבת המלך – "דא צלותא", כח התפלה, ולא צריך יותר כלי זין וחרבות, "וכתתו חרבותם"¹¹. אחר כך, מתוך הזיווג עם בת המלך, הוא מוליד משיח שכל כחו בתורה החדשה שלו – "תורה חדשה מאתי תצא"¹².

יש משיח שמנצח

בשרירים ויש

משיח שמנצח

בתפלתו. יש גם

משיח שמנצח

בתורה שלו. גם

נצחון בתפלה

הוא טוב מאד,

אבל בכל אופן

הציור אצלנו,

האופן שאנחנו

רוצים, הוא משיח

שמנצח בתורתו

"בטח בה לב בעלה"

הקשר של המשיח עם ברתא דמלכא" הוא סוד "בטח בה לב בעלה". בעמ' קב בפנים כתוב שהזכר-האישי מקבל את הבטחון שלו כשהוא בוטח ביסוד הנקבה, אשתו. היום יום ה-**לב** של השנה – **לב** הבעל מקבל את הבטחון ממנה, "בה". לא רוצה לקרוא הכל – בעזרת ה' נגיע בהמשך, אחד הנושאים העיקריים בסוף המאמר – אך בקיצור, כתוב כאן שהבעל בוטח באשתו והאשה מאמינה בבעלה. לא רק שהוא בוטח בה שתתן לו

לאכול ארוחת ערב, אלא שאת כל הבטחון שלו הוא מקבל ממנה. ככה משיח מקבל את הבטחון בצורה מתוקנת ביותר מה"ברתא דמלכא", בת המלך, אשתו, לה גופא הוא זוכה בכך שקוטל את החויה-בישא.

נאמר רמז יפהפה בפסוק: ה-**ב** של

נה ישעיה ב, ד.

נו ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

[הנ"ל].

שבע גלגול בת שוע. יהודה פחד³⁰ להשיא לתמר את שלה, הילד השלישי, כי שני בעליה הראשונים מתו, ולכן עשה קונץ, כאילו רק ממתין ששלה יגדל. תמר, שישיבה אלמנה וחכתה, ראתה בסוף שאינו מתכוון להשיא לה את הבן – את שלה.

התורה דואגת לספר לנו את מקום לידת שלה – "והיה בכזיב בלדתה אתו". בת שוע ילדה את שלה במקום שנקרא כזיב, ורש"י מביא בשם חז"ל שגם על שם אכזבה, על שם הפסק הלידה. הוא לא התכוון להוליד יותר וגם לא להשיא אותו לתמר. אחר כך בת שוע מתה, ובפשט שם, בכזיב, היא הפסיקה ללדת. כמו שאחרי לידת יהודה גופא לאה הפסיקה ללדת לתקופה מסוימת ("ותעמד מלדת"³⁰). גם כאן בכזיב אשת יהודה, בת שוע, הפסיקה ללדת – לכן נקרא כזיב, לשון אכזבה. מי הילד ששייך לאכזבה?

שלה, לשון אשליה. כל בני יהודה הם ניצוצות משיח, וכתוב שגם שלה הוא ניצוץ משיח. לכן שלה רומז ל"שילה" כינוי של המשיח בברכת יעקב ליהודה – "עד כי יבא שילה", "יבא שילה" בגימטריא משיח⁷⁰.

"מעות כוזביות" – אכזבה כלכלית

[וכידוע בענין "מעות כוזביות"⁷⁰ דיש בזה שני פרושים – ממלכות בן כוזיבא או ממקום

סב כמו שדברנו בחלק הראשון של השיעור על נח, שהיה פחדן, גם יהודה היה פחדן.

סג שם כט, לה.

סד בעל הטורים לבראשית מט, י.

סה ב"ק צז, ב.

עיקר הגאווה שייך ל'ממלכת הצפון', ממלכת אפרים, היהדות החילונית היום⁷¹. אבל "גאון יעקב"⁷² יכול להיות הכי טוב. גם גאות יחידה בבית ספר, יכולה להיות מאה אחוז בקדושה⁷³ – מצד אחד גאווה ומצד שני לא 'אני' בכלל. הכל מישוהו אחר – הכל הרבי או הכל הקב"ה, אבל אני אפס. עוד פעם, יכול להיות גאון שאינו 'אני' – זהו משיח אמת. ברגע שקצת 'אני' מתחיל להתערב במשיח הזה הוא הופך להיות משיח שקר.

ד. כזיב וכזבי שרש המשיח בכזיב

ועוד, מרמז השם בן כוזיבא ל"והיה בכזיב בלדתה אתו"⁷⁴, בלידת שלה בן יהודה, שבסוד "עד כי יבא שילה [משיח] וגו"⁷⁵

אחרי שבעצת יהודה השבטים מכרו את יוסף כתוב שיהודה – האחראי

לענין – ירד מאת אחיו. אז הוא התחתן עם בת שוע והוליד את ער ואונן, ששניהם מתו – הוא חָתַן אותם עם תמר, הם התנהגו לא על פי תורה וה' המית אותם – ובסוף הוא הוליד עוד בן וקרא לו שלה. הוא בן של יהודה ובת שוע – בת שוע היא שרש בת שבע אשת דוד המלך, דוד הוא גלגול יהודה ובת

נז ראה חוברת "צו השעה – טיפול שרש" במאמר "הרעיון המלא"; שיעור מוצאי כ"ח שבט ע"ד. ובכ"מ.

נח עמוס ו, ח; נחום ב, ג; תהלים מז, ה.

נט ראה ביאורים למאמר "פרק בעבודת ה'" (בספר לב לדעת) ביאור א.

ס בראשית לה, ה.

סא שם מט, י.

לא משלימה את גדר המלכות. זהו קשר בין המלכות להוד, "איהי בהוד"^ט, אליו שייכת הכלכלה בפרצוף המכללה התורנית. מלכות ודאגה ליציבות הכלכלה של המדינה הן היינו הך – אם אינך יכול לדאוג לכלכלה אתה לא מלך.

כזיב וכזבי בת צור

שוב, נוהגים לקרוא לו בר כוזיבא – או כי באמת זהו שמו, בר כוסבה, כמו שיודעים היום; או כי אכזב אותנו – אף על פי ש"דרך כוכב מיעקב", משיח, בסוף אכזב; או על שם מקומו, כזיב – גם בו יש הפסקה, מלכותו נפסקה, נגדעה, לא נמשכה. כאן יש עוד משהו עמוק – **כזיב** צירוף אותיות **כזבי**:

"כזיב" מרמז ל"כזבי בת צור"^ט [שהוא ה'לעומת זה' של כח הבטחון בצור ישראל, וכמבואר ענינו במאמר וצדיק יסוד עולם באור א, עיי"ש].

כזבי היא מרשעת גדולה, שהכשילה את זמרי – בגללה נהרגו אלפים רבים משבט שמעון, ובשל אותו חטא משה רבינו לא רצה לברך את שבט שמעון^א. נזכיר שוב שיש כאן שני שמעון, אחד אחרי השני, שמעון בר כוכבא ואחריו שמעון בר יוחאי (והבלשנים אומרים שרק שני אלה בחז"ל נקראים "בר" במקום "בן", כנ"ל). גבורה לא מתוקנת גם שייכת לשמעון – בין בני יעקב

שנקרא כזיב^ט – והיינו לרמזו שעיקר האכזבה והקלקלה הוא באי יכולת המלכות לתקן וליצב את הכלכלה ודוק].

הקשר בין בר כוזיבא למקום שנקרא כזיב מופיע בלשון הגמרא "מעות כוזביות" – ביטוי עם שני פירושים, מעות ממלכות בן כוזיבא (שנשארו ממנה הרבה מטבעות, כפי שהזכרנו) או מעות מכזיב. באמת, כמו

שאפשר להבין שכוסבה הוא שם אביו של שמעון בן כוסבה (או שם אמו, יש מי שאומר שלא נשמע כשם של גבר), יש גם מי שאומר שכוסבה הוא שם עירו-מקומו – כפי שהרבה פעמים בחז"ל אדם נקרא 'בן...' על שם מקומו – ולדבריו 'בן כוסבה' רומז שמקורו בעיר כזיב.

במאמר מוסגר: כתוב בהלכה שגדר המלך הוא ש"טבעו יוצא"^ט – שהוא מנפיק מטבע והוא יוצא, מתקבל, עושים מסחר בכסף שלו. בלי מטבע אתה לא מלך ועם מטבע אתה כן מלך –

זהו תנאי הכרחי ועיקרי לגבי מלכות. בביטוי "מעות כוזביות", שלפי אחד הפירושים הן מעות ממרד בר כוכבא, יש רמז ל"כל האדם כזיב"^ט – אכזבה מממלכה. אפשר להתאכזב מממלכה כי מפסידה במלחמה כמו שנגמר הסיפור אצל בר כוכבא, אבל יש גם אכזבה מכך שהממלכה לא מצליחה לייצב את הכלכלה – זהו קלקול, הממלכה

אפשר להתאכזב מממלכה כי מפסידה במלחמה, כמו שנגמר הסיפור אצל בר כוכבא, אבל יש גם אכזבה מכך שהממלכה לא מצליחה לייצב את הכלכלה

טו ראה רש"י שם. וראה סדה"ד, שנת ג"א תת"פ, ד"ה: "בן כוזיבא".

טז ראה מגלה יד, ב.

סח תהלים קטז, יא.

טט ע"ח שער הכללים פ"א, ובכ"ד.

ע במדבר כה, טו.

עא רש"י לדברים לג, ז.

המשפט האחרון שנלמד היום עוסק בעוד תכונה של אפרים: בין **יב** חדשי השנה החדש של אפרים הוא תשרי, החדש השביעי-החביב, שהחוש שלו הוא חוש הזיווג בין איש ואשה, שלום בית. ה"לעומת זה" של שלום בית, זיווג בקדושה, הוא הזיווג בקליפה בין זמרי וכזבי. לכן המקנא הוא דוקא פינחס – מצאצאי יוסף, שענינו תיקון הברית ושלום הבית האמתי, ההיפך מזמרי וכזבי. יוסף התגבר על היצר הרע של פגם הברית, עם אשת פוטיפר, ובזכות התגברותו יצא ממנו פינחס שקנא את קנאת ה' אלקיו והרג את פגם הברית הכי גדול שהיה בתורה – זמרי וכזבי.

מה כתוב כאן? כלל גדול בקבלה, מהכללים הכי עמוקים – שקשה לקלוט אותם – שכאשר קורה משהו לא טוב (ביחסי אישות) מתחולל גם שחרור של ניצוץ קדוש טוב¹⁷. הדוגמה הקלאסית היא שכס ודינה: שכס אנס את דינה, משהו איום ונורא – ושמעון ולוי אחיה הרגו אותו¹⁸ – אבל כתוב שתוך כדי שעשה מה שעשה, על ידי המעשה, יצא ממנו ניצוץ קדוש שהיה בו. בכל אחד יש ניצוץ, ובאנשים גדולים – גם רשע גדול, כמו שכס – יש ניצוץ גדול. היתה בו, שבויה אצלו, נשמת רבי חנינא בן תרדיון (בסוד "והארץ הנה רחבת ידים לפניהם"¹⁹), אחד מגדולי התנאים ואחד מעשרה הרוגי מלכות²⁰. שכס לא יודע

שמעון הוא גבורה. בברכות ובקללות שהיה בהר גריזים והר עיבל, ששה שבטים עלו להר גריזים לקבל את הברכות בשם כל ישראל, וששה עלו להר עיבל לקבל את הקללות, והתורה מפרטת שהשבט הראשון שעלה להר גריזים לקבל את הברכות הוא שמעון – אחרת אי ויאבוי, צריך להמתין אותו. הוא עצמו הגבורות הכי גדולות, אבל הוא הראשון שעולה על הר גריזים, ואחריו עוד חמשה שבטים, כדי לקבל את הברכות. בכל אופן, **כזיב** אותן אותיות ואותו לשון-שרש כמו **כזבי**. כנראה שיש כאן איזה קשר שצריך להבין.

צור, אביה של כזבי, הוא ה"לעומת זה" של הבטחון ב"צור ישראל". הביטוי "צור ישראל" מופיע במגלת העצמאות של מדינת ישראל, שם מצוין הבטחון שלהם-שלנו ב"צור ישראל", ללא כוונה לה' דווקא (כידוע שהביטוי נבחר כפשרה בין מייסדי המדינה לחותמים הדתיים על המגלה, כדי שכל אחד יוכל לפרש אותו כרצונו). בכל אופן, על פי פשט "צור ישראל" הוא ה' – ביטוי בו מתואר ה' כנותן לנו את הכח והעוז של הבטחון הפעיל. הלעומת-זה של צור הוא שכל הכח – הצור שלי, התוקף שלי, תרגום צור הוא תקיפא (כמו בשירת האזינו "הצור תמים פעלו"²¹) – הוא בה'.

שחרור ניצוץ במעשה העברה

וי"ל דנשמת בן כוזיבא, בחינת משיח בן אפרים כנ"ל (שרש התקון של "שלום בית" וד"ל), יצאה ממנה ע"י זווג זמרי אתה והריגת שניהם בידי פינחס (שאמו מבנות פוטיאל²², זה יוסף שפטפט ביצרו²³, ודוק).

עב דברים לב, ד.

עג דכתיב: "ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס" (שמות ו, כה).

עד "מאי פוטיאל – יוסף. ולמה נקרא שמו פוטיאל –

שפטפט ביצרו", ב"ב קט, ב.

עה ראה גם שיעור ח' אלול ע"ט (אוה"ח פרשת כי תצא).

עו י"ל ששמעון הרג אותו, שהרי אחר כך הוא נשא אותה לאשה, על דרך מי שקוטל לחיאי בישא יהיבין ליה ברתא דמלכא כנ"ל. בהריגת אנשי שכס כבר התחילה להתנוצץ נשמת שמעון בר כוכבא.

עז בראשית לד, כא. שער הפסוקים ויצא סימן לד.

עה חמוי של רבי מאיר, "רוח אפינו משיח הוי" (איכה ד, כ) ראשי תבות **מאיר**, כנודע, וכנ"ל שרבי מאיר אמר על עצמו שהוא משיח. רבי מאיר נשא את ברויה, בת רבי חנינא בן תרדיון, גם היא דמות משיחית, אשה משכלת בעלת אורות גדולים דתהו ששאפה להגיע למצב המשיחי של "שוין

ה' נותן לו "את בריתי שלום"⁹, תיקון שלום בית, כנ"ל). מכל האנרגיה הזו משתחרר ניצוץ גדול, שהוא בעצם נשמת בר כוזבא, שיוצאת מכזבי בת צור (לשון נופל על לשון).

שוב, צור הוא הבטחון המופרז של הקליפה - כולם בסיפור פועלים בבטחון עצמי מופרז, גם החוטאים וגם פינחס (שמזרע יוסף, בעל זיקה לבטחון המופרז של יוסף). מכל הסיפור יוצא ניצוץ גדול של

משיח בן אפרים, שנקרא בהמשך הדורות בר כוזבא, בר כוכבא, שרבי עקיבא בכבודו ובעצמו מחזיק ממנו כמלך המשיח ונושא את כליו, מנסה לעשות לו כלים דתיקון.

עד כאן עוד רמז עמוק במלה כזב. יש פסוק שלא כתוב כאן אבל הזכרנו קודם, "אני אמרתי בחפזי כל האדם כזב" (אומרים בהלל). "כל האדם" רומז למשיח בן יוסף (אדם במספר קדמי בגימטריא יוסף, כנודע) - כוזב.

ברכת סיום

איך הגענו לכל העניין? התחלנו ברבי יהושע בן לוי, שחושב שגם המשיח הוא כוזב - אמר לי שבא היום ולא בא. סיימנו רק רעיון אחד, מהו כזב וכזבי וכו', ויש עוד עמוד אחד עד סוף הפרק - שנשאר לפעם הבאה - עוד כמה תובנות במשיח שקר לעומת משיח אמת. המכנה הכאילו-משותף שלהם הוא הנושא שלנו - בטחון פעיל מופרז. עד עצם היום הזה האנשים שנקטו במדה הזו לא היו בתיקון,

מה שקורה וגם דינה לא יודעת, הם מרגישים רק את העבירה שהיתה שם, אבל ה' יודע שעל ידי האונס הניצוץ שהיה בו השתחרר ונדבק בדינה. היא קבלה ממנו, בדרך דיעבד גדול, את כל הקדושה שהיתה בו - והוא מת, הניצוץ יצא ממנו. "מצא מין את מינו" - הקדושה נדבקה בקדושה על ידי מעשה פשע, מעשה אונס.

כאן קורה אותו הדבר: זמרי הוא נשיא שבט שמעון, ודאי אדם גדול - יש בו הרבה קדושה. כזבי היא בת מלך - היא גויה, היא רשעה, אבל יש בה ניצוץ. למה שלמה המלך רצה להתחתן עם אלף נשים, כל אחת בת מלך? כי הבין שבתוך בת מלך יש את ניצוץ כל האומה¹⁰. הוא טעה, עשה איסור. גם בכזבי יש איזה ניצוץ גדול. במיוחד כשהם עכשיו מזדווגים - שוב, באיסור גמור, משהו הכי אסור שיכול להיות, לכן

מגיע להם שיהרגו אותם, כמו שפינחס עשה על המקום, תוך כדי זיווגם - ותוך כדי כך יש כאן שחרור עצום של אנרגיה. נשתמש במלה מודרנית, דווקא את המלים האלה מבינים. יש המון אנרגיה בסיפור - תתכן אנרגיה טמאה, אבל עדיין המון אנרגיה. הם עושים את האיסור שלהם ופינחס בא בצדק - במסירות נפש, כי יכולים (שבט שמעון וזמרי עצמו) גם להרוג אותם - והורג אותם, קידוש ה' (בזכותו

בקומתן". היות שכל עשרת הרוגי מלכות כלולים ברבי עקיבא, מתגלה עוד זיקה עמוקה בין הגבורות-עליונות של רבי עקיבא ורבי מאיר חתנו של רבי חנינא בן תרדיון, כאשר אצל רבי מאיר התחילו להתמתק הגבורות של הדור הקודם כנ"ל אבל בצורה אחרת מאשר אצל רשב"י.

עט ראה ספר הליקוטים מלכים פי"א.

לכן לא הלך עד הסוף – כל אחד בקטע שלו – אבל עכשיו כבר ילך, אצלנו כבר ילך. שתהיה התחלת חורף בריא וחזק ושמח. דברנו בסוכות⁸⁰ שצריך להיות גם בריא, גם חזק וגם שמח. שיהיו לימודים, והשכל הטוב שלומדים ישרת וישמש את הרצון העז והאמונה החזקה ביותר להביא משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

פא התועדות שמחת בית השואבה ח"ב – נדפסה ב"ואביטה" נח ש"ז.

בקיזור – תובנות ונקודות 'עבודה':

- בן כוזיבא היה 'משיח דתהו', אך בשלב מתקדם יותר מאשר שמשון הגבור, והדבר התבטא בכח המנהיגות, הארגון ושיתוף הפעולה שלו.
- רבי עקיבא היה נושא כליו – הוא השתדל לעשות כלים (של בטול) לאורות דתהו שלו.
- המרד והחורבן – ובעקבותיו עשרת הרוגי מלכות – מסמן את סיום הנסיון להביא את המשיח בדרך של גבורות, כפי שמכריז רבי שמעון בר יוחאי בדור הבא ש"אנן בחביבותא תליא מילתא". זהו מעבר באופן הבאת המשיח (מאגרופים לחסידות) ובדמותו של המשיח (מגנרל גדול לצדיק גדול).
- רבי מאיר קבל את הניצוץ המשיחי של בן כוזיבא, אותו 'חילץ' רבי עקיבא – רבו – בכח תמיכתו במרד.
- בר כוכבא הוא גלגול משיח השקר הראשון – גוון-גאון בן אפרים – ואצלו כבר נוסף ממד של אמת.
- אצל כל משיח-שקר – שפועל מתוך בטחון פעיל מופרז – חסר סינון השכל כמעבר בין האמונה והרצון החזקים לפעולה המתוקנת במציאות.
- החיאת העצמות היבשות היא נתינת השראה שיוכלו להעביר את הבטחון הפעיל דרך מסננת השכל וכך לשמור אותו ממיתה-נפילה.
- המלחמה בשקר היא באמצעות שקר-דקדושה, "פגע בו כיוצא בו".
- המנצח את הנחש (בגבורה) זוכה בבת המלך, שהיא התפלה, ובסופו של דבר מוליד תורה. אלו הם שלשה משיחים – משיח שענינו פעולה, משיח שענינו תפלה ומשיח שענינו תורה (שהוא ה'ציר' השייך אלינו).
- האיש מקבל את כל מדת הבטחון שלו מאשתו – "בטח בה לב בעלה".
- בטחון פעיל הוא שלילי כשמעורב בו ה'אני'. מי שיצליח להגיע לבטחון פעיל מופרז ללא עירוב ה'אני' – אלא בטחון מלא בה' – יהפוך להיות משיח בן יוסף ("חזקת משיח"). זהו גם ההבדל בפירוש "צור ישראל" – בטחון בכחו של עם ישראל ("כחי ועצם ידי") או בטחון בה' הנותן כח לעם ישראל.
- תפקיד עיקרי של המלך-הממלכה הוא יצוב הכלכלה.
- אצל אנשים גדולים יש ניצוצות גדולים ומעשים טעוני-אנרגיה – גם אם מדובר באנרגיה שלילית של חטאים גדולים – 'משחררים' לעולם את הניצוצות הללו.

כתר שם טוב יג-טו

קיצור מהלך השיעור

לפנינו שיעור נוסף בסדרת השיעורים בתורות היסוד של החסידות שנדפסו בספר כתר שם טוב. **פרק א** עוסק בשתי תורות רצופות, שהנושא שלהן הוא קבלת הכרעות במקרה של ספק – נושא שהתבאר גם בתורה ו (שנלמדה בשיעורים הקודמים) ויש כאן התייחסות גם לדברים שם. **פרק ב** עוסק ביכולת לברר בירורים בלי נסיעות – תוך עיון בהנהגת הצדיקים השונים בענין, בין אבות העולם, אצל אבות החסידות ולעתיד לבוא.

א. אותיות יג-יד:

קבלת החלטות בספקות

ויעסוק בתורה להיות מתון [עם כל המעלה של לימוד תורה בחברותא, שתלמידי חכמים מחדדים זה את זה, כאן מדובר על התבודדות בלימוד תורה, שיש בה את מעלת המתנות. כך נהגו הסנהדרין כאשר נדרשו להכריע בדיני נפשות – הם התבודדו בלילה בלימוד התורה, ביחידים או בזוגות¹]. ואז ויאמר ה' יהי אור, ר"ל שיאיר ה' עיניו ע"י אור התורה אם לעשותו או לאו, וכמו שכתבתי במקום אחר.

מה הבעל שם טוב הציע בתורה הקודמת שראינו בנושא? "והדבר אשר יקשה מכם תקרבון אליי" – שאדם יסלק את כל הפניות שלו, יקריב את הענין לה', ואז ידע מה לעשות. כאן הדרך היא לימוד תורה. הנקודה העיקרית של התורה כאן היא להיות מתון. לאיפה שייכת המתנות בגוף? למתנים. איפה מדובר על הענין בתניא? בהתחלת אגרת הקדש – "חגרה בעז מתניה". אדמו"ר הזקן מסביר שהמתנים הם האמונה – שמחזיקה גם את הראש ואת הזרועות – והאמונה היא מתנות. איך אנחנו

שתי התורות הבאות עוסקות בנושא שכבר ראינו עליו תורה אחת², והוא מעסיק הרבה את הבעל שם טוב – לדעת מה לעשות במקרה של ספק. [היה שיעור על שלש התורות האלה³ בהשגחה פרטית – בבר מצוה של אחד האברכים שיושב כאן כעת...], יפה, לא זכרתי שדברנו עליהן.

אור התורה מתוך לימוד במתינות

רוח אלהים מרחפת, דהיינו רוחו של אדם [המדמש⁴ מפרש ש"רוח אלהים מרחפת" היינו "רוחו של מלך המשיח", אך כאן מפורש על רוח אלקים שבתוך כל אחד – אפשר לומר שהכוונה לניצוץ משיח שיש בכל אחד.], שירחף על פני המים, היא התורה [פירוש נוסף במדרש הוא שהמים בפסוק הם תשובה, כנראה גם לו יש שייכות לענין.], שיתבודד

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שבת תצוה, אור ל"א אד"ר ע"ט – כפר חב"ד.

א כתר שם טוב אות ו (נדפס בגליון שבועות תשע"ט).

ב שיעור ט"ז אלול ס"ח (פ"ב).

ג בראשית רבה ב, ד; זהר ח"א קצב, ב.

ד רמב"ם הלכות סנהדרין פי"ב ה"ג "ונושאים בדבר כל הלילה כל אחד ואחד עם זוג שלו או עם עצמו בביתו".

ה דברים א, ז.

ו משלי לא, ז.

תורה במתינות, כדרך התלמוד בשקלא וטריא, "מרחפת על פני המים" עד שזוכה "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא". מתוך המתינות (בלמוד התורה) באה (מבריקה) הבהירות ("יהי אור"). **בהירות** בגימטריא **רוח הקדש**, איך להכריע כשיש ספק מה לעשות.

כחצות הלילה

גם התורה הבאה עוסקת בבירור הספק: ויהי כחצות הלילה [ידועים דברי חז"ל]^ז על כך שמשה אמר "כחצות"^ח ולא 'בחצות'.^ט שהספק הוא כחצות לכאן ולכאן, אז אני ה' יוצא בתוך מצרים, במיצר שלו, להאיר עיני וכו' [לא כתוב כאן בפירוש, אבל משמע קצת שיש גם "יתרון האור מן החשך"^י – שכאשר ה' מאיר מתוך הספק השקול, שעושה מיצר בנפש, יש בהירות "יתרון האור מן החשך". כלומר, יציאת (התגלות) ה', "אני", "בתוך מצרים" היא גם במובן של 'מתוך מצרים' – בספק עצמו, מצרים, יש אמונה שה' נמצא בכל מקום, גם בתוך הספק-מצרים, ולכן בוודאי שיאיר את עיני. "אני" היינו עצמותו יתברך, והוא מתגלה (והרמז: **יוצא** עולה **"אנכי הוי"**) "בתוך מצרים" דווקא. **"אני יוצא בתוך מצרים"** (העולה 16 פעמים **"אני"**) עולה **קריעת ים סוף** – רמז שבמכת בכורות, בחצות הלילה, כלול נס קריעת ים סוף, סוף ותכלית התרת הספק – "כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תִּסְפו לראתם עוד עד עולם"^{יא}].

"ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור!" אמצעי התבות = "יורא אלהים את האור כי טוב!" סופי התבות = "לידי". ידוע ש"ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור" = "ויבדל אלהים בין האור ובין החשך", וממילא ראשי ואמצעי התבות = "יורא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך"!

יב ברכות ג, ב; רש"י לשמות יא, ד.

יג שמות יא, ד.

יד קהלת ב, יג.

טו שמות יד, יג.

ידועים שאמונה ומתינות קשורות? יש למלה 'כתר' שלשה פירושים^א: כתר לשון המתנה (כלשון הפסוק "כִּתְרֵי לִי זַעִיר"^ב), כתר לשון עטרה וכתר לשון סיבוב. שלשת הפירושים האלה הם כנגד שלשת הראשים שבכתר, בהתאמה, שבנפש היינו אמונה-תענוג-רצון – הראש העליון שבכתר, כח האמונה, הוא כנגד הפירוש של ההמתנה, מתינות.

יש כאן לקח חשוב לגבי לימוד התורה: יש לימוד באופן של "מלחמתה של תורה"^ג, בו הלומדים מחדדים זה את זה, כנ"ל. אבל כאן מדובר על מעלת התורה במתינות – שמישהו מסוגל ללמוד משהו מליון פעמים, עד שהוא מתיישב אצלו. דווקא לימוד תורה כזה, מתון-רגוע, מאפשר להגיע בסוף ל"ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור", לאור התורה המאיר את העינים מה לעשות.

איפה עוד מדובר על מתינות והמתנה, על "כתר לי זעיר"? בלקוטי מוהר"ן תורה ו. רבי נחמן כותב שם שלמי שרוצה לחזור בתשובה אומרים "המתן קמעא". הוא מביא מחז"ל את המשל מחנות של בשמים, שמי שרוצה למדוד שמן מבושם אומרים לו "המתן קמעא ואסיע בידך" – אנשים עומדים בתור לקנות דברים בחנות וצריכים להתאזר בסבלנות. אחד הדברים שצריכים בהם מתינות הוא העמידה בתור (**תורה** גם מלשון **תור**).

בכל אופן, כאן הבעש"ט אומר שכאשר אדם לא יודע מה עליו לעשות – עליו ללמוד תורה במתינות (והרמז: "תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה"^ד) – "תלמוד" היינו למוד

ז המשך "בשעה שהקדימו" תער"ב פ"א.

ח איוב לו, ב.

ט סנהדרין מב, א.

י יומא לט, א.

יא קידושין מ, ב. "תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה" = 1830 = 60 במשולש, רמז ל"ששים המה מלכות", ששים מסכתות של התורה שבעל פה. ראשי התבות = 813 =

שם הכוונה היא לחיות עם הסבות – הסבה היא סימן, המלוכב בטבע, מה ה' רוצה מהאדם. יש בסימן ערך כפול – על דרך דברי הרבי^א שמשיח צריך הכתרה מלמעלה וגם הכתרה מלמטה. אם משלמים – זהו גם סימן שה' רוצה (רמ"מ עשה הסכם עם ה' שזה יהיה הסימן מלמעלה שה' רוצה), וגם גורם לכך שהשומעים (ששלמו על כך) יקבלו את הדברים בכי-טוב (שירגישו שדברי המוסר והחסידות הם בעלי ערך, כל פרט ופרט שוה פרוטה).

כפי שאנו מסבירים ב"פרק בעבודת ה'"^ב, הדבר קשור גם לסוד השעיר לעזאזל וכן לתורת הבעל שם טוב^ב על הפסוק "חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדתי"^ג. והעיקר, בסוף, תוך כדי שמי משלמים לו דורש רבים, עליו לקיים את "שלח תשלח את האם [הסבה] ואת הבנים [פרי-כוונת הדברים, להחזיר את העם בתשובה, כאשר 'הבנים' הם תורה ומצות, זו"נ] תקח לך"^ד, כמבואר בדרך מצותיך שם, היינו ה"תקרבו אליו" שלו. זהו לימוד חשוב – שנוגע גם לנסיעה הקרובה שלנו לאמריקה...

ב. אות טו: לברר ניצוצות במקומך שלוש חנות

ללמד עוד תורה אחת. הבעל שם טוב פותח במאמר חז"ל:
ג' חניות הן, חן מקום על יושביו וכו',
אנחנו אוהבים חן, וזו גמרא שאוהבים להזכיר. הגמרא מביאה מאמר של רבי יוחנן (לשון חן) על שלש חנות – "חן מקום

וכעין זה שמעתי ביאור אם פגע בכך מנוול זה משכחו לבית המדרש וכו'.

הסיכום שייך לתורה הקודמת, משום ששתי התורות הן המשך אחד בספר בן פורת יוסף של בעל התולדות. המנוול הוא הספק והוא מצרים. בדרך כלל מוסבר, בשם הבעל שם טוב^ט, שספק היינו עמלק. כאן הוא מצרים, על שם שהספק מיצר לאדם. עמלק-מצרים עולה כתר – הספק בא מהלא-מודע, מהכתר, ועד לראש העליון שבכתר, כתר שבכתר, רדל"א, מקור אמונת ישראל. ואפשר לרמוז: "אין מלך [לשון עצה – 'עצות מרחוק אמונה אמן']" בלא עם [עמלק-מצרים – מצרים יוצא מה-מ של עמלק, כידוע הכלל בזה, והיינו מה שעמלק הוא עם מלך]^י.

בניגוד לשתי התורות הקודמות על התרת ספקות, שדורשות עבודה מצד האדם – לסלק את הפניות (בתורה הראשונה) וללמוד תורה במתינות – כאן לכאורה אין שום עבודה מלמטה, אלא רק הבטחה שכאשר האדם נמצא בספק שקול ה' יוצא בתוך מצרים להאיר את עיניו. בכל זאת, אולי אפשר לקשר זאת לעבודת "תיקון חצות"... גם שם יש התלבטות בין תיקון רחל לתיקון לאה.

סימנים לרצון ה'

[איך התורה של "תקרבו אלי", של סילוק פניות, אישיות מסתדרת עם הנהגת רבי מנחם מענדל מבאר, שהיה מדבר רק במקום משלמים לו?]

טז הוספות לכתר שם טוב (קה"ת, הוצאה שלישית) אות קיח. יז ישעיה כה, א.

יח סוד ה' ליראיו שער "ארבעה עולמות" פ"ט. ע"פ סידור עם דא"ח שער פורים רפב, ג; דרך מצותיך מצות זכירת ומחיית עמלק צח, א.

יט רבינו בחיי לבראשית לח, ל; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ז.

כ דרך מצותיך קיב, ב. ראה לב לדעת, ביאורים למאמר

"פרק בעבודת ה'" עמ' לג.

כא ראה שיעור אור לז' שבט ע"ב.

כב ביאור ה.

כג כתר שם טוב (קה"ת) אות קמא.

כד תהלים קיט, נט.

כה דברים כב, ז.

גגה? כי ממנה מבררים, מה שאין כן מ-ג קליפות הטמאות לגמרי, מהן לא ניתן לברר בעוה"ז, ותיקונן הוא על ידי דחית הדברים האסורים]. והוא מצד שמצא חן בעיני ה'.

צריך להבין איך הבעל שם טוב אמר כזו תורה, כאשר הוא עצמו עסק בנסיעות כל ימיו. [המגיד לא נסע, אולי אמר זאת בשבילנו.] המגיד לא נוסע מאונס – לא היה יכול בשל בריאותו. אבל גם הדור השלישי של החסידות, אדמו"ר הזקן, כן נסע כדי להפיץ חסידות ולפעול בעולם – אולי לא כל כך כמו הבעל שם טוב, אבל גם הוא נסע. אפשר להסביר, כמו שהרבה פעמים כתוב בחסידות, שעם כל מעלת נח – בסופו של דבר הוא לא היה יהודי... אברהם אבינו, היהודי הראשון, נסע בכל העולם כדי לפרסם אלקות – זו כבר מעלה של אברהם. גם יעקב אבינו, שמאמר חז"ל המדובר כתוב עליו, נסע – את החלום הזה עצמו הוא חלם בדרכו לברר בירורים בחרן, וכאשר הוא קם מהשינה הוא המשיך בנסיעה... רק בחלום ה' הראה לו שאפשר לברר בירורים גם בלי לנסוע.

בכל אופן, רואים כאן שיש גם מעלה בלא לנסוע. האפשרות הזו שייכת דווקא להיום – היום בן אדם יכול לשבת בביתו, על הכסא שלו, ולשדר ממקומו לכל העולם, לברר את כולם באופן פשוט ממקום אחד. [מהסיפור של יעקב אפשר להבין שכאשר הוא נמצא במקום אחד כל העולם שם – כמו שאצל הבינוני העיקר הוא רגע ההוה²⁷ – אבל כשהוא קם הוא ממשיך לנסוע.] הנושא שייך למה שדובר בשיעור על סוד הזמן²⁷ – האם רק ההוה קיים, או שגם העבר וגם ההוה קיימים, או שכל הזמן, עבר-הוה-עתיד, קיים

על יושביו, חן אשה על בעלה, וכן מקח על לוקחו¹⁰ – המכוונים, כמו שהוסבר בעבר, כנגד חכמה-בינה-דעת:

"חן מקום על יושביו" הוא כנגד החכמה, בסוד "איזהו חכם? המכיר את מקומו"¹³.

"חן אשה על בעלה" כנגד הבינה, הנוקבא, "ויבן הוי' אלהים את הצלע וגו'"¹⁴ – "בינה יתרה נתנה באשה"¹⁵.

"חן מקח על לוקחו" כנגד הדעת – פעולת המקח שייכת לדעת ("דעת קנית"¹⁶), ונדרשת בה "דעת קונה" ו"דעת מקנה". דעת שייכת גם לבחירה – גם מקום וגם אשה הם יחסית בגזרת שמים (אדם נולד למקום, בדרך כלל, ומתחתן עם מי שיצא עליה בת קול "בת פלוני לפלוני"¹⁷), ואילו המקח הוא בדעתו-בחירתו של הלוקח.

לברר בלי נסיעות

הקדמנו ביחס למאמר חז"ל, אך כאן בתורה מדובר על החן הראשון – "חן מקום על יושביו". גם ההסבר כאן שייך לשאלה של הנסיעה שאנחנו מתכננים...

ביאור ש"ס דחולין, קיפל כל א"י תחתיו, הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה, פירוש שלא יצטרך לנסוע ממקום למקום לברר גיצוצין שלו, כי יבררם במקומו ודפח"ח... ובזה יובן ונח מצא חן כו' בעיני ה', שיברר במקומו מקליפות נגה, גימטריא חן [בדרך כלל כתוב בספרי הקבלה והחסידות 'נוגה' מלא, אך כאן כותב כפי שכתוב בתנ"ך – "נגה" – בשביל הגימטריא של חן. למה קשור דווקא לקליפת

כו סוטה מז, א.

כז ע"פ אבות פ"ו מ"א.

כח בראשית ב, כב.

כט נדה מה, ב.

ל קהלת רבה ז, לב (ובכ"ד). ראה נדרים מא, א.

לא סוטה ב, א.

לב ראה הקדמת שכניה ביניהם הערה א (עמ' י) ובכ"ד.

לג אור לכ"ט שבט ע"ט (נדפס ב"אוביטה" ???).

צפונה), הוא הבחיר שבאבות הכולל את שתי הבחינות-מעלות של אברהם ויצחק, והיינו שאברהם יצחק ויעקב הם בסוד תזה אנטייתזה וסינתזה, וכמו שעתיד להתבאר...^מ.

בעצם, מה שכתוב בתורה הזו 'תפור' על הרבי - הרבי פעל בכל העולם בלי נסיעות. הוא פעל כל שנות נשיאותו בקראון-הייסט, לא יצא ממקומו, אבל השפיע בכל העולם ובירר ניצוצות מכל העולם. הנושא קשור גם למחלוקת בין אדמו"ר הזקן לאדמו"ר האמצעי - טוב שיש קצת מחלוקות בין דור לדור - לגבי "תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא לעולם הבא שנאמר 'ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון'^{מב}". אדמו"ר האמצעי מסביר^מ כי אכן לעולם אין לתלמידי חכמים מנוחה, הם עולים תמיד מחיל אל חיל, ואילו אדמו"ר הזקן באגרת הקדש^מ בתניא אומר בפירוש שבסופו של דבר - "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים" - כן תהיה מנוחה לתלמידי חכמים. השאלה האם בסוף חוזרים ל"נח" שמוצא חן בעיני ה' בלי יגיעת הנסיעה (בדרגות נעלות של מחיל אל חיל לעתיד לבא). והיינו משום שאדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי הם בחינת חכמה ובינה, ימין ושמאל, המשכה והעלאה, ודוק.

מא בסדרת שיעורים החל מכ"ד סיון ע"ט (וראה גם שיעור אור לי"ח חשון ס"ט).

מב תהלים פד, ח.

מג ברכות סד, א.

מד ראה אמרי בינה שער ק"ש עד, א ועוד.

מה אגה"ק יז. ע"פ דברי האריז"ל בלקוטי הש"ס ברכות.

בפועל בכל רגע. הבינוני הוא רגע ההוה, צדיק שאינו גמור כולל בתוכו גם את העבר, ואילו צדיק גמור כולל בעצמו גם את העתיד לבוא (וכמו שתאר אדמו"ר הזקן את רוח הקדש של רבי מנחם מענדל מויטעבסק בפני רבי נחום מטשרנוביל).

בין האבות, מי שלא נסע הנו יצחק אבינו - "גור בארץ"^מ, "אין חוצה לארץ כדאי [-] ראויה] לך"^מ (בהיותך "עולה תמימה"^מ מאז שעת העקדה). והוא עיקר האב - "אתה אבינו"^מ - לעתיד לבא^מ. אברהם - "ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה"^מ - כל ימיו בנסיעה לפרסם אלקות, הוא על דרך הבעל שם טוב, יצחק כמו המגיד ויעקב (עמוד התורה, תורה בגימטריא "רצוא ושוב" כנועד^ט, היינו תנועה ומנוחה) כמו אדמו"ר הזקן (וכידוע שהבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן הם שלשת האבות של החסידות). אצל יעקב יש את שתי המעלות - "הארץ אשר אתה שֹׁכֵב עליה"^מ (בחינת נח, בירור ניצוצות במקומו) ונסיעה (לחרן כו', אברהם נסע הנגבה ואילו יעקב השלים את עבודת אברהם במה שנסע

לד בראשית כו, ג.

לה רש"י שם פסוק ב.

לו ישעיה סג, טז.

לז ראה שבת פט, ב.

לח בראשית יב, ט.

לט לקו"ת בחקתי מט, ג; חקת נו, א; ברית כהנת עולם מאמר השבת פ"א; באור הגר"א תקו"ז תקון מה; בכתבי רמ"מ משקלוב בכ"ד.

מ בראשית כח, יג.

מטבע ברכה

מעין גנים – 'נקודה חסידית' בפרשת חיי שרה

הפסוק כלשון שהורה אליעזר עבד אברהם¹:
 "ורמז מובהק: **"ברוך הוי' אלהי אדני אברהם"**
 עולה **תריג** בחלוקה מדויקת: **ברוך הוי' אלהי**
אדני = שסה, אברהם = רמח. ברכה זו רומזת
 לכללות ושלמות כל התורה כולה.

מחלוקת רב ורבי יוחנן: שם, או שם ומלכות

נתבונן בסוגיית הגמרא על מטבע הברכות:
 "אמר רב, כל ברכה שאין בה הזכרת השם
 אינה ברכה. ורבי יוחנן אמר, כל ברכה שאין
 בה מלכות אינה ברכה. אמר אביי, כוותיה
 דרב מסתברא דתניא 'לא עברתי ממצותיך
 ולא שכחתי' לא עברתי מלברכך ולא שכחתי
 מלהזכיר שמך עליו, ואילו מלכות לא קתני.
 ורבי יוחנן, תני ולא שכחתי מלהזכיר שמך
 ומלכותך עליו"². לדעת רב נוסח הברכה חייב
 לכלול הזכרת השם, ולדעת רבי יוחנן צריך
 להזכיר גם את תואר המלכות. אביי (לאחר
 כמה דורות) מוכיח כדעת רב מהברייתא על
 וידוי מעשר "לא עברתי מלברכך ולא שכחתי
 מלהזכיר שמך עליו" ומכאן שהעיקר הוא
 הזכרת השם בברכה ולא יותר. אך הגמרא
 דוחה ומפרשת לשיטת רבי יוחנן שאמנם
 בברייתא כתוב "ולא שכחתי להזכיר שמך
 עליו" אבל מובן מאליו שעם הזכרת השם יש
 מלכות ואין צורך לומר זאת (כמו שמפרשים
 התוספות, ואפשר גם לפרש שבברייתא צריך
 להיות כתוב במפורש "שמך ומלכותך").

אליעזר עבד אברהם נשלח לקחת אשה
 ליצחק יחוד יצחק ורבקה הוא, מבחינה
 מסוימת, היחוד העיקרי בכל התורה כולה³.
 בשביל השידוך, זקוקים לממוצע שיחבר בין
 השנים (כמו קטליזטור-זרז) והוא אליעזר
 עבד אברהם.

אליעזר שרת בנאמנות את אברהם, עד
 שבכל הפרשה הוא לא מזוהה כלל בשמו
 הפרטי אלא רק "העבד", כולו בטל למשלח
 – "עבד אברהם אנכי"⁴ – "שלוחו של אדם
 כמותו"⁵. בזכות זה, הוא יצא מכלל ארור
 ונכנס לכלל ברוך: אליעזר הוא כנען⁶ עליו
 נאמר "ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו",
 וממה שנאמר "בוא ברוך הוי'" לומדים שהוא
 יצא מכלל ארור ונכנס לכלל ברוך, "על ידי
 ששרת אותו צדיק באמונה יצא מכלל ארור
 לכלל ברוך"⁷. בהיותו ברוך, הוא יכול לגמור
 בכי טוב את השידוך של יצחק לרבקה, והרמז:
אליעזר ברוך הוי' = והיו לבשר אחד, כאשר
בשר אחד = יצחק רבקה.

אכן, עוד לפני שנאמר לאליעזר "בא ברוך
 ה'", הוא עצמו ברך את ה', לאחר שראה
 ששליחותו מצליחה: "ויאמר ברוך הוי' אלהי
 אדני אברהם". מכאן נלמד כל נוסח הברכות,
 כדברי ספר הרוקח "אין לשנות ממטבע

מתוך הקלטת שידור ה'תשע"א. ערך יוסף פלאי.

א וראה לקוטי תורה פרשת וזאת הברכה צ, ג שיחוד יצחק
 ורבקה הוא עיקר היחוד של שם מה ושם בן בכל התורה כולה.

ב **עבד אברהם = ד** פעמים **אנכי**, וממילא **עבד אברהם**
אנכי = ה פעמים **אנכי** (שעולה **אנכי** פנים ואחור. רק **עבד**
אברהם = אנכי ברצוא ושוב), זה עצם-כללות האנכי של
 אליעזר.

ג ברכות פ"ה מ"ב.

ד בראשית רבה פ, ז.

ה רוקח סימן שסג. מובא בתורה תמימה עה"פ.

ו ברכות מ, ב.

תוספות: גילוי המלכות על ידי אברהם

ברוך הוא על כל העולם שהודיע מלכותו". כלומר, מה שבברכות שמונה עשרה לא מזכירים 'מלכות' זה מפני שכולן "ברכה הסמוכה לחברתה", שכולן נסמכות לברכת אבות הראשונה, ובברכת אבות עצמה כיון שאומרים "אלהי אברהם" זה מלכות, דוקא "אלהי אברהם", ולא "אלהי יצחק" או "אלהי יעקב" כיון שאברהם המליך את הקב"ה על כל העולם. זו "פְּעֻלַת צְדִיק" של אברהם, לא רק שהוא פרסם שיש ה' אלא העיקר שהוא המליך את ה', עשה אותו "אלהי הארץ", "מלך העולם" בפועל. לכן כשאומרים "אלהי אברהם" אומרים מלכות.

לפי דברי התוספות מובן שגם כאשר אליעזר עבד אברהם ברח את ה' ואמר "ברוך ה' אלהי אדני אברהם" הרי בברכה זו יש כבר מלכות, כי כאשר מזכירים את אברהם זו מלכות. ועוד, בדברי אליעזר יש רמז לשם אדנות, השייך למלכות. ורמז יפה: בברכה צריך להזכיר שם ומלכות שמים (כביטוי השגור), והנה הערך הממוצע של שני הביטויים, **שם, מלכות שמים**, הוא 613 = **ברוך הו' אלהי אדני אברהם!**

כמובן, המלכת אברהם את ה' קשורה לכך שאברהם עצמו מלך, ובהיותו "אב המון גוים" הוא גם "מלך העולם" (ו"אין מלך ללא עם" דהיינו "עם אלהי אברהם"), כמו הביטוי "אלהי אברהם" (בברכת אליעזר). והרמז: **אברהם אברהם = מלכות**. למעשה, המלכות של אברהם מתחילה מהיותו אב לאליעזר עבדו הנאמן, ועל ידי אברהם יוצא אליעזר מכלל ארור לכלל ברוך, כמו שהובטח אברהם "והיה ברכה - הברכות מסורות בידך".

לפי כללי הפסיקה, יש מקום לפסוק כרב, כיון שאביי סובר כמותו והוא מאוחר לרב ורבי יוחנן (והלכה כבתראי). ובכל זאת, רוב הפוסקים, מהגאונים והרי"ף ואילך, הכריעו שהלכה כרבי יוחנן (לפי הכלל "רב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן") שצריך גם שם וגם מלכות ואם לאו לא יצא ידי חובה.

וכך כותבים התוספות: "רב אלפס פסק כר' יוחנן וכן פסק ר"י דכל ברכה שאין בה מלכות שמים אינה ברכה. ולכך היה אומר ר"י שאם היה מדלג מלכות של ברכת המוציא שצריך לחזור ולברך ואפילו דלג תיבת העולם בלבד דמלך לבד אינו מלכות". דהיינו, התוספות מוסיפים שלא מספיק לומר בברכה "מלך" אלא צריך לומר "מלך העולם". זהו ממש 'ווארט' חסידי: צריך להזכיר "מלכות" ולא רק "מלך" (תבת "העולם" היא "מלכות" ביחס ל"מלך"). ה' מלך וגם לפני הבריאה, "אדון עולם אשר מלך בטרם כל יצור נברא"), אבל זה לא מספיק; בגלות המלך הוא ללא המלכות (כמו התיאור של רבי נחמן במעשה מבעל תפלה), צריך להיות מלך בפועל על כל הארץ, כמו שלעתיד לבוא "והיה הו' למלך על כל הארץ". גם כל יהודי הוא מלך, אבל מלך בלי מלכות אינו שוה, גארנישט^ט.

ממשיכים התוספות: "וברכות של שמונה עשרה אין בהן מלכות דאינן באין בפתיחה ובחתימה אין שייך מלכות. אבל אלהי אברהם הו' כמו מלכות דאברהם אבינו המליך הקדוש

ז ביצה ד, א.

ח והרמז: מלך במילוי: **מם למד כף** = "ברוך הו'", יש בזה הזכרת השם אבל אין בזה מלכות כל.

ט על דרך "מלכא בלא מטרוניתא דלאו איהו מלך ולאו איהו גדול".

י רש"י בראשית יד, יז "עמק המלך... שהשווה שם כל האומות והמליכו את אברהם עליהם לנשיא אלהים ולקצין".
יא תהלים מז, י.

בעל הרוקח: להכניס את אליעזר לכלל ברכה ולזווג את יצחק ורבקה

נחזור לבעל הרוקח. מצד אחד, הרוקח אומר שמ"ברוך הוי' אלהי אדני אברהם" לומדים מטבע ברכות. מאידך, הרוקח עצמו מקשה שהרי בדברי אליעזר אין הזכרת מלכות! ומתרגם הרוקח "ומלכות לא הזכיר [אליעזר] שהרי הקדוש ברוך הוא עדיין לא הודיע מלכותו לבריתיו 'ושמי ה' לא נודעת' בימיהם"³.

אם כך, נמצא שבאמת בשורש ומקור הברכה – ב"מעשה אבות סימן לבנים"⁴ אצל עבד אברהם – הלכה היתה כדעת רב שמספיק הזכרת שם, כיון שעוד לא היתה מלכות. אבל לאחר שה' מודיע את מלכותו ונותן את התורה, הוא רוצה שגם אנחנו, בכל פעם שמזכירים את שמו, נזכיר זאת עם המלכות שלו, לא רק מלך אלא מלך והמלכות שלו.

ניתן להוסיף שמלכות ה' אמתית יש דוקא בארץ ישראל (שבכניסתה הצטוינו להעמיד מלך). לכן רב הבבלי מסתפק בהזכרת שם, ורבי יוחנן, הארץ ישראלי ואבי התלמוד הירושלמי, דורש גם הזכרת מלכות. ורמז מובהק: **רבי יוחנן** ועוד **מלכות = ארץ ישראל (= כבוד פעמים הוי')**. והנה אליעזר עבד אברהם מגיע לבבל, ארם נהרים, ולכן הוא עושה כדברי רב, "מרא דאתרא", שאין מזכירים מלכות. כך מפרש רש"י בדברי אברהם לאליעזר בתחילת שליחותו "ה' אלהי השמים ואלהי הארץ... עכשיו הוא אלהי השמים ואלהי הארץ, שהרגלתי בפי הבריות, אבל כשלקחני מבית אבי היה אלהי השמים ולא אלהי הארץ, שלא

היו באי עולם מכירים בו ושמו לא היה רגיל בארץ" – כשאברהם מגיע לארץ ישראל ה' הופך להיות "מלך העולם" אבל בחוץ לארץ הוא עדיין לא מלך.

נחזור לאליעזר עבד אברהם. בפרשת לך לך הוסבר שכאשר אדם אומר ברכה הוא צריך לכוון גם לכך שהוא מברך את הקב"ה בתוך עצמו, כך הפירוש בחסידות וכך משמע מלשון חז"ל על הפסוק "ונברכו בך כל משפחות האדמה", שמברך בנו את הנשמות היקרות של רות ונעמה. גם כאן, בזכות זה שאליעזר מברך ומחדש מטבע ברכה, הוא עצמו יוצא מכלל ארור לכלל ברוך, הוא מברך ומתברך, הברכה נכנסת בתוכו!

יש לכך עוד דוגמה: יתרו אומר לפני מתן תורה "ברוך הוי'" וכתוב שבלי ה"ברוך הוי'" של יתרו התורה לא היתה יכולה להנתן. גם בזה יש לפרש שבזכות אמירת "ברוך הוי'" של יתרו הוא עצמו יצא מכלל ארור ונכנס לכלל ברוך (אמנם הוא לא היה בגדר "ארור כנען" אבל עבד לעבודות הזרות שבעולם).

כהוראה למעשה, נלמד מכאן עוד כוונה חשובה בכל ברכה: מאה פעמים ביום כשאומרים ברכה⁵, אפשר לכוון להוציא את אליעזר⁶ מכלל ארור ולהכניס אותו לכלל ברוך, "בוא ברוך הוי'". לדעת שאת כל מושג הברכות לומדים ממנו, החל ממה שהוא יוצא במסירות נפש לעשות את השידוך ולזווג את יצחק ורבקה. ממילא, בכל ברכה שאומרים יש העלאה לאליעזר וגם פועלים במדה מסוימת את הזיווג הקדוש של יצחק ורבקה שכולל את כל התורה כולה.

י ד מנחות מג, ב.

טו שממנו צומחת נשמת משיח, כמבואר בכתבי האריז"ל.

יב הובא בבית יוסף או"ח סי' ריד.

יג לפי תנחומא לך לך ט.

המהפכה השנייה (9)

גדר האיסור ללמד תורה בשכר

בשנים האחרונות, הרב מלמד על ארבע 'מהפכות' גדולות בהלכות תלמוד תורה: כתיבת התורה שבעל פה, נטילת שכר על לימוד תורה, לימוד תורה לנשים ולימוד תורה לאומות העולם, כאשר היום אנו נמצאים בעיצומה של המהפכה השלישית ובראשיתה של המהפכה הרביעית.

שזה בגדר תורה (כפי שיתבאר¹). ולקמן נלך בשיטת אדה"ז.

חובת הרב ללמד, לדון ולהורות

לשיטת אדה"ז יש ללמוד מהאיסור ליטול שכר עד היכן מגיעה חובת הרב ללמד תורה ולהורות הלכה בחנם לכל שואל, ונרחיב מעט: לגבי לימוד, כך כתב הרמב"ם בתחילת הלכות תלמוד תורה (פ"א א-ב) "קטן אביו חייב ללמדו תורה... כשם שחייב אדם ללמד את בנו כך הוא חייב ללמד את בן בנו... ולא בנו ובן בנו בלבד אלא מצוה על כל חכם וחכם מישראל ללמד את כל התלמידים אף על פי שאינן בניו שנאמר 'ושונתם לבניך' מפי השמועה למדו בניך אלו תלמידיך, שהתלמידים קרויין בניים... אם כן למה נצטוו על בנו ועל בן בנו, להקדים בנו לבן בנו ובן בנו לבן חברו".

ולעניין דין והוראה, מצוה היא על הדיינים לשפוט, שנאמר "ושפטתם צדק"²,

ג ואפשר לומר שיטה ממוצעת: האיסור ליטול שכר על מצוות הוא מסברא, אך בלימוד תורה היה מקום לומר שזהו רק הכשר למעשה המצוה – שהרי "המעשה הוא העיקר" ו"גדול תלמוד [רק מפני] שמביא לידי מעשה" – ולכן הייתי אומר שמותר ליטול שכר, ומשום כך צריך לימוד שזה אסור. ומכל מקום גם בזה האיסור הוא רק מפני שמצוה וחובה ללמד ולהורות, כדברי אדה"ז.

ד כתובות קו, ב "האי עשה והאי עשה", ופירש רש"י "מצוות הדיינים עשה ושפטתם צדק". ולהעיר שעצם אמירת פסק הדין אינה נחשבת תלמוד תורה, כמו שפסק הרמ"א שקודם ברכת התורה יכול לפסוק דין בלא לתת טעם לדבריו (שו"ע או"ח מד,

בפעם הקודמת ראינו את האיסור המיוחד ללמד תורה בשכר, "מה אני בחנם אף אתם בחנם"³. אולם יש לברר האם האיסור הוא מפני המצוה החיובית ללמד תורה (במיוחד לדברי הפוסקים ש"כל המצוות חייב אדם לעשות בחנם"), או שזהו דין מיוחד בעצם התורה שאסור ליטול שכר ללמדה. ונפקא מינה משאלה זו: במקום שאדם אינו מצווה ללמד (כפי שיתבאר) האם יהיה מותר לו ליטול שכר על כך.

ומצאנו שנחלקו בזה הפוסקים: המחנה אפרים³ סובר שזה דין מיוחד בתורה. יתירה מזו, הוא מבאר שבכל מצוה שאדם מחויב לעשותה פשוט מסברא שאסור ליטול עליה שכר (שהרי הוא מצווה מה' לעשותה ונטילת השכר סותרת את זה), והלימוד המיוחד "מה אני בחנם" נצרך כדי לומר שאסור ללמד ולהורות בשכר גם כשאינו מצווה בדבר (כגון "שהוא רוצה ללמוד לעצמו" באותו זמן). אך מדברי אדמו"ר הזקן (שנביא כאן בהמשך) נראה שהאיסור ליטול שכר ללמד הוא מפני שחובת הרב ללמד, ובזה מובן היטב מדוע מותר ליטול שכר על 'פיוסוק טעמים' כיון שזה אינו בכלל החיוב ללמד אע"פ

נערך ע"י הרב יוסי פלאי.

א נדרים לז, א. בכורות כט, א.

ב הלכות שכירות פועלים סימן ח. וראה שו"ת בית שלמה שנזכר בפעם הקודמת, ובביאור הרב אשכנזי להל' ת"ת עמ' 200 ואילך.

מניחים לשום שוחט לשחוט בלעדה אנו חייבים ליתנה בחנם לראויים לה שיוכלו לקיים מצות התורה¹. ועוד מבאר שם שגם החכם המסדר את הגט אינו רשאי ליטול שכר, כיון "שהסדור הוא למוד הוראה איך לגרש, והוא בכלל למדתי אתכם כו' כאשר צוני כו"², וכן נתינת הקבלה לשוחט היא בגדר הוראה "שמורה לעם שמותר לאכול משחיתתו לפי שבדקו ומצאו מומחה, והרי זה כהתרת בכורות ממש וכשאר הוראה שמורה לעם האסור והמוותר לעשות ולאכול". וגם כאשר הדיין חותם על פסק דין כדי שאדם יוכל להראותו למנהיגים, אסור לדיין ליטול שכר, "אם נוטל לראיה לפני המנהיגים שיכופו לקיים הפסק חייבים הדיינים לחתום בחנם, אם אינו שכר בטלה דמוכח כדלקמן, כמו שחייבים לטרוח ולכוף בעצמם לקיים הפסק אם יש לאל ידם בחרמות ונדוים ולצוות לשוטרים, שזהו עיקר מצות הדיינים כמו שכתוב 'שופטים ושוטרים' כו'. וגם כל המצות חייב אדם לעשות בחנם כמוהאזהה וקדוש בפרק ד' דבכורות והשבת אבידה ולהציל עשוק מיד עושקו אין לך מצוה רבה כזו שזהו עיקר מצות הדיין לכוף לקיימו... וכל טצדקי דמצי למיעבד מיחייבי בחנם. ולא דמי לשוטרים שלא צוה הכתוב להיות שוטר אלא שוטרים תתן, אבל צוה להיות שופט שנאמר 'בצדק תשפוט', לכן צריך להיות בחנם, אם כן כל מה שייך לשופט ולא לשוטר כגון לצוותם צריך להיות בחנם אפילו על ידי טורח [כלומר, אמנם יש מצוה

וכן כתב הרמב"ם בספר המצוות (מ"ע קעז) שבציווי "בצדק תשפוט עמיתך" נכלל "שכל איש מצווה לדון דין תורה כשיהיה יודע בו ושישבית הריב שבין הבעלי דינים"³. ולגבי הוראה כתב הרמב"ם "חכם שהגיע להוראה ואינו מורה הרי זה מונע תורה ונותן מכשולות לפני העורים" (הלכות ת"ת פ"ה ה"ד. הלכות סנהדרין פ"כ ה"ח).

ובהלכות שחיטה נפסק שאסור לרב ליטול שכר משוחט שבא ליטול 'קבלה' (מעין תעודת הכשר שניתן לאכול משחיתו), ולדעת אדמו"ר הזקן יש גם לפסול את הקבלות שהרב נטל שכר עליהן (כדין הנוטל שכר להעיד שעדותו בטלה), והוא מבאר⁴ "כמו שאנו חייבים לראות טרפות ובכורות ולבדוק ולדון בין איש לרעהו הכל בחנם אף על פי שיש בהם טורח רב, וילפינן בגמרא מקרא דכתיב 'ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה', מה אני בחנם אף אתם בחנם, והרי מצות השחיטה בכלל החוקים והמשפטים. ולא אמרינן לא לשחוט ולא ליכול, כמו ראיית טרפות דלא אמרינן דלא ליכול [אלא מצוה לראות טרפות ולפסוק האם מותר לאכול, והוא הדין להכשיר את השוחט]. ואפילו נתינת הקבלה שאינו אלא תקנה או מנהג בעלמא [שהצורך בקבלה לשוחט אינו מעיקר הדין], מכל מקום כיון שאין

ד. וכן בשו"ע אדה"ש פ"א וראה במשנה ברורה שהגר"א חלק על זה, והתבאר במ"א).

ה. בהלכות סנהדרין פכ"א ה"א כתב הרמב"ם "מצות עשה לשפוט השופט בצדק שנאמר בצדק תשפוט עמיתך. איזהו צדק המשפט זה השיית בעלי דינין וכו'", ונראה שאין הכוונה רק שהמשפט יהיה בדרך של בצדק, אלא יש מצוה גם להזדקק למשפט, וכדברי הרמב"ם עצמו בסהמ"צ (ולא כר"י פערלא, עשה צ"ו, שרצה לומר שהרמב"ם חזר בו מדבריו בסהמ"צ). וכן בלשון אדה"ז דלקמן, שמביא את הפסוק "בצדק תשפוט", נראה שדבריו הם ע"פ הרמב"ם בסהמ"צ. אמנם בספר המצוות במהדורת הרב קפאח (ותרגומו) הנוסח "שכל אדם מצווה לדון דיני תורה אם היה בקי בכך והחלו בעלי הדין את הדין לפניו", ואכמ"ל.

ו. קונטרס אחרון לסימן א אות ז.

ז. נראה מדבריו שאלו היה מדובר בהוראה שנוגעת למצוה דרבנן בלבד אינו חייב להורות בחנם, ולכן מדגיש שאע"פ שעצם הצורך בקבלה הוא תקנה או מנהג (ולא דאורייתא) מכל מקום למעשה זו הוראה בדבר הנוגע לדין תורה, ולכן צריך להורות בחנם. וזה יובן לפי פסק הרמ"א דלקמן שמותר ליטול שכר על לימוד 'חידושי סופרים'.

ח. ראה רע"ב בכורות פ"ד מ"ו, שקרא תגר על הרבנים שנוטלים על זה שכר, והביאו השו"ע באהע"ז סדר הגט סעיף ד. אמנם הרמ"א שם הצדיק את המנהג, וראה שם בט"ז, ובתו"ט על המשנה בכורות ובתפא"י שם (בועז אות א).

ליטול שכר ללמדן? ולשיטת המחנה אפרים אין קושי כמובן, שבכל מקרה אסור ליטול שכר על לימוד תורה, אבל לשיטת אדה"ז הנ"ל קשה! ויש לומר שהגמרא מדברת בלימוד החלקים בתורה שמצוה על האשה ללמד, כמו ההלכות שנוגעות לאשה שמצוה עליה ללמדן (וכן מצוה ללמד אותה), וכן לימוד חומש שהוא מצוה רבה לקנות אמונה ויראת שמים. ובע"ה נאריך בזה בבואנו ל'מהפכה השלישית' על לימוד תורה לנשים.

אמנם נראה שמותר ללמד תורה לגויים בשכר (דהיינו את אותם חלקי התורה שאין איסור ללמדם, כמו שבע מצוות, וכמו שיתבאר בע"ה להלן ב'מהפכה הרביעית'). שהרי המצוה-החובה ללמד תורה – "ושננתם לבניך, אלו תלמידיך" – מתייחסת בפשטות רק לישראל (בנים-תלמידים מישראל). כאמור, כל זה לדעת אדה"ז, ולא כמחנה אפרים שלדעתו האיסור אינו תלוי בחובת הרב ללמד.

למנות שוטרים אבל אין מצוה על האדם להיות שוטר. אבל לגבי דיינים מלבד המצוה למנותם יש מצוה על כל הראוי לכך לדון וגם לצוות את השוטר לכופף וכדו'". לסיכום בקצרה: חובה על כל היודע לדון ולהורות לעשות זאת, גם בטורח רב (טורח הגוף, לא הוצאה ממונית), ולכן אסור ליטול שכר על כך.

לימוד לנשים, לימוד לגויים

יש להעיר שמהסוגיא בנדרים עולה שגם בלימוד תורה לנשים ובנות יש אותם דינים, שאסור ליטול שכר ללמדן, אלא רק שכר שימור או פיסוק טעמים^ט. ולכאורה קשה: הרי נשים אינן מחויבות במצות לימוד תורה, ואין חיוב לרב ללמדן תורה, אם כן מדוע אסור

ט נדרים לז, ב "בנות מי קא בעיין שימור", ראה שם בר"ן, ואכמ"ל.

י קידושין כט, ב "אין אחרים מצווים ללמדה, דאמר קרא ולמדתם אותם את בניכם ולא את בנותיכם".

האקדמיה התורנית

בשעה טובה נפתחת תכנית לימודים גבוהים בתורה ומדע בגישת הרב גינזבורג הלימודים יתקיימו בימי שלישי, אחת לשבועיים, בירושלים.

בין הקורסים:

מדע בחז"ל, ארבעה עולמות, פיזיקה, כימיה, אבולוציה,

מתמטיקה, תולדות המדע והדת, ועוד.

המרצים הם מבכירי תלמידי הרב גינזבורג העוסקים בתחום.

לפרטים והרשמה

ניתן לפנות לדוא"ל yah7906884@gmail.com

הסיפור החסידי

רבי צבי הירש מרימנוב | צדיק מעובד

רבי צבי הירש 'משרת' מרימנוב, נולד לרבי יהודה לייב כץ ורעייתו שפרינצא. בגיל עשר התייתם משני הוריו, ונמסר לחייט שיגדלו בתמורה לעזרתו במלאכה. בגיל 15 נמשך לחסידות ונסע לרבי אברהם משה מפשעווארסק, ששלחו לרבי מנחם מענדיל מרימנוב ללמוד ממנו. הוא החל לעסוק בעבודות פשוטות בבית הצדיק, עד שפעם נאלץ המשמש למסור לידיו את סידור מיטתו של הרבי. מאז הרגיש רבי מנחם מענדיל במעלתו ומינהו למשמש. ביטויי הערכה מופלגים נשמעו מפי הצדיק למשמשו, אך לבד מרבו לא הכיר בו כמעט איש, והוא נחשב למשרת פשוט.

אף שהרימנובער הורה לתלמידיו ללכת אחר פטירתו לרבי צבי הירש, רצו החסידים להכתיר את בנו רבי נתן לייב לאדמו"ר. רבי נתן לייב סירב מפני צוואת אביו, אך רבי צבי הירש עצמו מאן להתנהג באדמו"רות ונסע לחצר ידיו רבי נפתלי מרופשיץ.

לאחר פטירת רבי נפתלי בשנת תקפ"ז, עדיין לא מינו חסידי רימנוב ממשך, והעדה התנהלה על ידי זקני החסידים. כשחזר רבי צבי הירש לרימנוב הכתירוהו כאדמו"ר וחסידים רבים ואף אדמו"רים נסעו אליו. בראש חודש חשוון תר"ז נסע לבקשת בני ביתו לאסוף כסף לצורכי החצר. בהגיעו לדז'יקוב, הוכיח רבי אליעזר מדז'יקוב את מלוויו על שלוקחים את רבי צבי הירש למסע כזה בחורף, והורה להם לחזור לרימנוב. בדרכם חלה רבי צבי, ובהגיעו לרימנוב שכב בחוליו כשבוע עד שנפטר ביום ל' בחשוון. נקבר ברימנוב, בסמוך לאוהל רבו רבי מנחם מענדיל.

את הספר ומסתכל, ופתאום תופס את עצמו, מסתכל יותר לעומק ומרים ידים: כתוב הפוך, פשוט טעיתי! כתוב שבמקרה כזה וכזה אסור להוציא את השוכרת. רוח והצלה, וישועה גדולה לאשה הזו.

שאלו את הרבי: איך ידעת? וענה: לא ידעתי, איני בקי כל כך בדיני ממונות. אבל כשהאשה נכנסה הרגשתי כל כך הרבה רחמנות עליה, שלבי אמר לי כי לא יתכן שבתורה של הקב"ה, אב הרחמן, יכול להיות דבר אכזרי כזה.

מספרים על רבי זושא מאניפולי, שמצא פעם פתרון לבעיה סבוכה. כאשר נודע כי כדבריו כתוב בירושלמי, הגיב רבי זושא: "לא הכרתי את הירושלמי, ידעתי זאת מהיכן שידע הירושלמי עצמו". אך כאן מדובר במשהו אחר. בהכירו את עצמו ואת בוראו, היה רבי צבי הירש בטוח שרגשותיו תואמים את רצון

ברימנוב התגוררה אלמנה עם ששה ילדים, שמחוסר כסף, לא שלמה שכר דירה חדשים רבים. בעל הבית רצה לזרוק אותה מהדירה, אבל בהיותו יהודי חסיד, הלך לשאול את רב העיר מה לעשות. המרא דאתרא פסק שעל פי דין תורה יכול להוציאה, ובא בעל הבית והודיע לאלמנה שאם לא תשלם עד תאריך מסוים – תסולק מהדירה.

באה האישה לרבי צבי הירש והתחילה לבכות. שאל הרבי: מי אמר זאת? וענתה האשה: בעל הבית אמר, לפי פסק של הרב. בלי לחשוב פעמיים הרבי קם והלך לרב לברר. טען הרב: ככה כתוב בחשן משפט – זו הלכה ברורה! אמר לו הרבי: אני מכבד אותך מאד, אבל רוצה לראות בעצמי את ההלכה. תוכל לפתוח לי שאוכל לקרוא? הרב פתח

קוראים לכך "אנרגיה חיובית"), המזוזה בסדר. אם לא – אז לא...

החסידיים הנוכחים אמרו, שצ'יקר המופת היה שלא ראו על רבי צבי שום הבדל כלל לאורך הפגישה, בין הזמן בו התייחס אליו בעל ה"ישועות יעקב" בזלזול מוחלט, ובין הזמן בו התייחס אליו בכבוד גדול.

מנין לו לרבי צבי הירש החוש הזה? את התשובה ניתן לגלות מתוך דבריו של צדיק אחר, רבי ישראל מרוז'ין. פעם התבטא הרוז'ינער, שאין כל חידוש בכך שהוא עצמו צדיק – אביו, סבו, ואב סבו היו כולם צדיקים. אולם רבי צבי הירש משרת הוא חידוש: "הוא לקח עור גס והפך אותו למשי עדין".

גם בחב"ד מובא שעבודה היא לשון עיבוד, לעבד את האישיות כשם שמעבדים עור. באידיש קוראים לכך "אויסאיידעלן זיך" – התעדנות. זו תכלית העבודה, והזוכה לכך מרגיש בכל גופו ורגשותיו את הקדושה, הרובד העדין והדק החופף על המציאות.

כאשר השתדכו ביניהם הרוז'ינער ורבי צבי משרת, פרט הרוז'ינער כמנהגו את שושלת היחוס שלו: המגיד, רבי אברהם המלאך, ואביו רבי שלום מפרהוביטש. כשגמר לספר את יחוסו פנה לרבי הירש משרת, ואמר שכעת תורו לספר על יחוס משפחתו. אמר רבי צבי: אבא שלי היה חייט פשוט, ואני זוכר דבר אחד שלימד אותי: בגד ישן צריך לתקן, ובגד חדש אל תקלקל. כשגמר את המשפט הזה, אמר הרוז'ינער: "גענוג גענוג", מספיק, ודי...

ה'. אולם לא רק לבו של הרימנובער היה מכוון לתדר האלוקי, גם גופו הפיזי חש בקדושה ונמשך אליה. על כך מסופר:

את רבי צבי הירש הכירו הכל כמשמש, ילד שגדל בלי יחוס. לכן, גם כשנעשה לרבי, רבים זלזלו בו.

פעם בקר רבי צבי הירש את בעל ה"ישועות יעקב", שהיה מגדולי הפוסקים בעולם באותה תקופה. מתוך זלזול מוחלט ברבי צבי הירש, אמר ה"ישועות יעקב" לבני ביתו שיוציאו את כל הכסאות מהבית, שלא יהיה לו כסא לשבת. קיימו את מצוותו והוציאו את כל הכסאות.

רבי צבי בא, נכנס בדלת, וכדרכו – כמנהג ישראל – הניח את ידו על המזוזה לנשקה. כשהוא הניח את היד על המזוזה הוא כאילו 'נצמד' אליה, לא יכל להוציא את היד ולנשק. בעל ה"ישועות יעקב" נעמד ואמר לו בזלזול: אתה רוצה לפסול לי את המזוזה?! רק לפני שבוע בדקתי אותה, והיא כשרה בתכלית. קראו לסופר הכי מומחה בעיר, אבל עוד לפני שבא הורידו את המזוזה, וראו שמי שקבע את המזוזה אחרי הבדיקה, נקב אותה עם המסמר שעבר דרכה... לא היתה שום שאלה, היה ברור שהמזוזה פסולה לחלוטין. מיד צווה ה"ישועות יעקב" שיביאו כסא, וכל יחסו לרבי צבי הירש השתנה מן הקצה אל הקצה. שאל הישועות יעקב: מאין לך שהמזוזה פסולה? וענה רבי צבי: איני יודע. אך אם היד שלי נמשכת ואני מרגיש תחושה טובה [היום היו

מענות ותשובות

חזרתי בתשובה – אז למה ה' נטש אותי?

חזרתי בתשובה לפני כשנה וחצי ואני נמצא כרגע במשבר גדול מאוד. ב"ה האמונה שלי איתנה ואני שמח על בהירות הדרך שהתשובה הביאה עמה, אבל מכל בחינה אחרת אני חש שחיי אינם במסלול, שום דבר לא הולך כראוי. לא שידוכים, לא פרנסה, לא מגורים, לא הצלחה. מצדי אני מרגיש שאני מאוד משתדל בעבודת ה' במה שאני יכול, בתפילה ובלמוד ובאמת חש שברון לב בנוגע לחיי קודם התשובה – אבל זה נראה שמאז כל מסלול חיי השתבש וכל בחירה שלי מציבה לפניי אינספור קשיים, כאילו ח"ו ה' נטש אותי דווקא בעת הזו. בכל פעם כשאני קורא סיפורים על הבעש"ט, אני חש געגוע פנימי עתיק ופורץ בבכי, אבל אז אני תוהה אם זה בכי של עצבות או געגוע. כיוון שזה קורה בעיקר בשבתות – ואסור להיות בעצבות בשבת – אז אני מתבלבל עוד יותר. אני מאוד מנסה להתגבר ולומר לעצמי שאני לא רואה את התמונה השלימה ולכן לא מבין איך הכל לטובה, אני מנסה לצאת מהעצבות והיאוש – אבל לפעמים פשוט בא לי ח"ו לכעוס על הקב"ה ולשאול אותו למה הוא עושה לי את זה? האם התשובה שלי באמת לא טובה ורצויה לפניו? אני לא באמת יודע מה אני מתכוון לשאול, נראה לי שמה שאני צריך בעיקר הוא הכוונה.

מענה:

כל הקשיים העוברים עליך הם סימן מובהק שהתשובה שלך היא יקרה מאד בעיני השי"ת – "את אשר יאהב ה' יוכיח", "תוכחת מגולה מאהבה מסותרת" [כאשר כל התוכחה עצמה

היא בחסד וברחמים]. צריך להתבונן בסוד שם ש-די, כמו שאמר יעקב אבינו הבחיר שבאבות וכללות כל נשמות עם ישראל קדושים – "מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותי די".

מותר [וטוב מאד] לקרוא סיפורי הבעל שם טוב ותלמידיו גם בשבת וגם לבכות! על בכי זה נאמר "בבכי יבאו" בגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו (וראה שו"ע או"ח רפח, ב ובט"ז שם).

ברכה שתבשר בשורות טובות בכל, והעיקר שתזכה בקרוב להקים בית נאמן בישראל באהבה ואחזה שלום ורעות לשמחת ונחת השי"ת אבינו שבשמים.

סותר על מנת לבנות בעסקים

אני עובר כעת משבר משמעותי בעסק שלי, ונראה לי שאאלץ לשנות כיוון ולצאת לדרך חדשה ורבת משמעות לי ולעובדים שלי. אודה לעצת הרב – כיצד ניתן לעבור תקופה זו?

מענה:

בתורת החסידות, ובפרט בדברי הרבי הרש"ב, מבואר שאי אפשר להגיע להתאחדות אמיתית עם ה', אלא רק על ידי הפסד הצורה [הנעלית של האדם]. בפנימיות, כל סתירה היא על מנת לבנות חדש יותר טוב באין ערוך (מלאכת-תיקון סותר על מנת לבנות, סוד "עלה אריה במזל אריה והחריב אריאל – על מנת שיבוא אריה במזל אריה ויבנה אריאל"), לא רק חידוש הישנות אלא חידוש אמיתי, חידוש בעצם.

ברכה שתראה (יחד עם כל העובדים) שירידה זו צורך עליה.

ה): "ועתה. אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך שכל התחלות קשות". מכאן נדייק שמפני ש"כל התחלות קשות" – "יערב לכם מכאן ואילך", על דרך "לפום צערא אגרא". וכן אמרו רז"ל שאין "ועתה" אלא לשון תשובה – בשביל להתחיל דבר חדש (ועל ידי זה לזכות ל"יערב לכם") צריך תנועה של תשובה, וכמו שכתוב אצל משה רבינו בסנה – "אסורה נא ואראה", ומפרש רש"י "אסורה מכאן להתקרב לשם" (באמת למרות ש"הסנה בוער באש – והסנה איננו אוכל" – כך גם אצלך...).

"והייתם לי סגלה", היינו לומר שאתה מסוגל לזה ועליך להגשים את הסגולות שה' נתן לך, למען ה' ועם ישראל.

ברכת הצלחה רבה ומופלגה בתפקיד החדש (סיסמת הגאולה היא "פקד יפקד" – לקבל עוד תפקיד ועוד תפקיד) ושיתקיים בך "פחד יצחק" (רוס"ת יפקד), שהפחד יהפוך לצחוק ושעשוע.

פחד מהתחלות חדשות

באופן כללי אני אדם שקשה לו עם התחלות חדשות, מה שגורם לי לפחד מפני תפקידים חדשים ואי יכולת למיציא כוחותי. כעת, בעידוד בני משפחתי, אני מתחיל בתפקיד חדש, והפחד שוב צף ועולה. אשמח לעצת חיזוק.

מענה:

חז"ל אמרו ש"כל התחלות קשות" – בהקשר לקבלת התורה והמצוות בהר סיני. הזכות הגדולה שלנו היא שאמרנו "נעשה ונשמע" – הולכים על זה ויהי מה (מתוך אמונה שלמה שמה שה' אומר לנו לעשות הוא בודאי הכי טוב לנו ובכלל), ומתוך שמחה!

כנראה שהנשמה שלך זוכרת את מעמד הר סיני וחווה את הרגשת ה"כל התחלות קשות". רש"י מביא מדרש זה (בשם המכילתא) בפירושו על הפסוק "ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ" (שמות יט,

רמז בפרשה

מתמטיקה בפרשת השבוע

הניצוץ שבדבור

לאחר ששמעו את אליעזר מתאר את ההשגחה הפרטית המופלאה שהיתה לו במציאת השידוך של רבקה ליצחק, לא יכלו בתואל ולבן שלא להודות על הנס הגלוי ואמרו, "מהוי יצא הדבֶר" (בראשית כד, ג). נתבונן בנוסח דבריהם.

מהוי יצא הדבֶר שווה 378, ערך המלה המסתורית ביותר של התנ"ך, **חֲשַׁמֵּל**. ביחס לדברי בתואל ולבן הרשעים, העלם הניצוץ האלקי המדבר גם מתוך פיהם רמוז בחלק הראשון, חֲשַׁ וְאִילֹ גִילִי וּבִיטוּי הַנִּיצוּץ (והוא אכן ניצוץ גדול) רמוז בחלק השני, מֵל. 378 הוא גם המשולש של זָה, לרמז לכל כֹּז אתוון דאורייתא (עם אותיות מנצפ"ך). ראשי תבות **מהוי יצא הדבֶר** עולים 55 או משולש 10 (רמז ל-י ספירות בלימה).

מהוי יצא הדבֶר במספר קטן עולה 45 והוא משולש 9 (רמז למספר הנקודות, נשמת האותיות) וכן סוד **אָדָם** (לשון דְּמָמָה, מין המדבר שאצלו סוד החשמל). רק התבה הראשונה **מהוי** שווה 66 או משולש 11. ממילא, **יצא הדבֶר** שווה 312 והוא 12 צירופי שם **הוי**, כבא לרמוז "**יצא הדבֶר**" [יוצא]מ-**הוי**.

מהוי יצא הדבֶר במספר קדמי שווה 1625 והוא מספר ההשראה של 29 (היינו, 29² ועוד 28²) או אֶ-דָּנִי פעמים כה.

והנה, כל הפסוק, "**וַיַּעַן לָבָן וּבְתוֹאֵל וַיֹּאמְרוּ מַהוּ יִצְאֵה דְבַר לֹא נוּכַל דַּבֵּר אֵלָיְכֶם רַע אוֹ טוֹב**" שווה 2002 או 22 פעמים 91 (אָמֵן) שהם 11 (יַעֲקֹב במספר קטן) פעמים יַעֲקֹב (יעקב הוא הדור ה-22 לאדם הראשון). הפסוק מתחלק

עריכה: הרב משה גנוט

אם כן ל-378 (**מהוי יצא הדבֶר**) ועוד 1624 (כֹּחַ פעמים חֵן) שעם הכולל עולה 1625, שהוא כפי שראינו **מהוי יצא הדבֶר** במספר קדמי.

כללים בסדרה רבועית

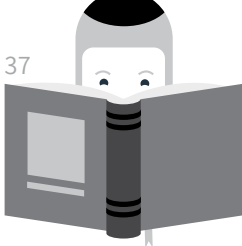
והנה, ערכי שלש המלים **מהוי יצא הדבֶר** הן 66, 101 ו-211 והם בסדר עולה. מתבקש

לפיכך לעשות מהם סדרה: **66 101 211**
הבסיס ששווה בַּטְחוֹן רומז 35 110
לכך שבזכות הבטחון רואים 75

השגחה פרטית. ויש לומר שבטחון, מלשון "וְיָטַח אֶת הַקֵּי" (ויקרא יד, מב) הוא לשון דבקות כמו, "וְדַבַּק בְּאֲשֶׁתוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד" (בראשית ב, כד), הדבר הטוב שביסוד שידוכי יצחק ורבקה בפרט (וכן, "**בָּשָׂר אֶחָד**" שווה **יצחק רבקה**).

10 המספרים הבאים בסדרה (בדרך כלל אנו מפתחים סדרות ריבועיות עד 13 מספרים) הם: 396, 656, 991, 1401, 1886, 2446, 3081, 3791, 4576 ו-5436. עד 5 מקומות סכום המספרים בסדרה 1430 שווה **הפל** (ר"ת **מיה**) פעמים **הוי**. עד 7 מקומות הסכום שווה 3822 שהוא 7 פעמים 546 (שהוא גם הערך הממוצע) ששווה **אָהִיָּה** פע' **הוי** (ג פע' יַעֲקֹב, שנולד משידוך זה). עד 13 (**אָחָד**) מקומות הסכום הוא 25038 ששווה **הוי** פעמים "**וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב**" (אור הגנוז המתגלה דווקא בשידוך של יצחק-רבקה) וכן אָחָד במילוי (**אלף חית דלת**). נמצא ש-5 המספרים הראשונים הם כפולת **הוי**, וכן 2 המספרים הבאים, וכן 6 המספרים הבאים.

אתגר: הוכיחו שכך במחזוריות עד אין סוף: 5 מספרים יהיו כפולת 26, ואז 2 מספרים כפולה של 26, ואז 6 מספרים.

אהבה ויראה המדור לילדים

עולה לי. שביע שָׁעֵבֶר שְׁחֻקְתִּי בְּכַדוֹר בתוך הבית. ידעתי שְׁאֲסוּר, שְׁאֲבֵא לא מְרֻשָׁה עִם כְּדוֹר בְּבֵית, אֲבָל שְׁכַחְתִּי. וְאִז, בְּלֹהֵט הַכְּדוֹר הַתְּעוֹפֵף לוֹ הַכְּדוֹר וְנַחַת הַיָּשָׁר עַל קַנְקוֹן הַמִּים שֶׁעַל שְׁלַחַן הַסֵּלֶוֹן. הַקְּנָקוֹן שֶׁהִתְנַפֵּץ וְהַמִּים שֶׁנִּתְזוּ לְכָל עֵבֶר הֶעֱצִימוּ אֶת הַמְּהוּמָה, וְאִז סִפְגָּתִי אֶת הַמָּטָר הַבֵּא: "מָה זֶה? כִּפְמָה פְּעַמִּים אֲמַרְתִּי לָךְ – לֹא בְּבֵית! רִזִּי, אֵתָּה כְּבָר כִּמְעַט בַּר מִצְוָה, מָה קוֹרָה אֵתָּה?".

וְאִנִּי יוֹדֵעַ, אֲמָא צוֹדֻקָת. אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא הַקְּנָקוֹן הַשְּׁבוּר הוּא מָה שֶׁמִּפְרִיעַ לָהּ, אֲלֹא הַהִתְנַהֲגוּת שְׁלִי. וּבְכָל זֹאת, עָלִי צוֹעֲקִים וְאוֹתוֹ מַחְבְּקִים. פִּייר אוֹ לֹא? מָה אַתֶּם אוֹמְרִים?

חסד וגבורה

הַהֶבְדֵּל בֵּינִי לְבֵין מוֹיִשֵׁי הוּא, כְּמוֹכּוֹן, הַגִּיל. הוּא תִינּוֹק וְאִנִּי יֶלֶד גְּדוֹל, לִי יֵשׁ כְּבָר שְׁכָל מִפְתַּח וְלוֹ אֵין. הַהֶבְדֵּל בְּגִיל מִצָּר הַבְּדֵל אַחֵר בֵּינֵינוּ: הַיְכָלֶת לִקְבֵּל בַּקֶּרֶת. כְּאִשֶּׁר מוֹיִשֵׁי הַקֶּטָן מִשֶּׁךְ אֶת הַמִּפְּהָ לֹא הִיָּה לוֹ שְׁמָץ שֶׁל מִשְׁגַּ מִמָּה הוֹלֵךְ לַקֶּרוֹת. כִּפְמָה פְּעַמִּים בְּחַיִּים שְׁלוֹ הוּא כְּבָר רָאָה דָּבָר כֵּזֶה? כְּרָגַע הוּא בְּעֵקֶר מְבֹהֵל, וְלָכֵן לֹא יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת לְגַעֵר בּוֹ וְלִכְעַס עָלָיו. הוּא רַק תִּינּוֹק, הוּא לֹא יָבִין מָה אֲנִי רוֹצֶה

אֲבָרְהֶם שׁוֹלַח אֶת אֲלִיעֶזֶר עֲבָדוֹ לְמַצֵּא שְׂדוּךְ מִתַּיִם לִיצְחָק. הַמְּשִׁמָּה מְבַצְעַת בְּהַצְלָחָה, וְרִבְקָה מְצֻטְרָפֶת וְיוֹצֵאת לְדָרוֹ. בְּסוּיִם הַפְּרֻשָׁה מְסַתְּלֶק אֲבָרְהֶם אֲבִינוּ וְהַמְּקוֹד בְּפִרְשׁוֹת הַבָּאוֹת עוֹבֵר לְבָנוּ. הַעֲבֵרֶת הַשְּׂרֵבִיט בֵּין הָאֵב לְבָנוּ, מֵאֲבָרְהֶם לִיצְחָק, מְעוֹרֶרֶת אוֹתָנוּ לְהַבְחִין בְּהַבְדָּלִים שְׁבִינִיָּהֶם.

לחבק או להעיר?

מוֹיִשֵׁי הַקֶּטָן זוֹחֵל בְּרִצְפָה לְהַנְאִתוֹ. כָּל חִפָּץ שֶׁנִּקְרָה בְּדַרְכּוֹ הוּא בּוֹדֵק בְּקִפְדָּנוּת – מַחְזִיק אוֹתוֹ, מְמַשֵּׁשׁ, מְלַקֵּק וְנוֹשֵׁךְ. אַחֲרֵי הַסְקִירָה הַמְעַמִּיקָה הוּא מְנִיחַ לוֹ וְעוֹבֵר הֶלְאָה, לְחִפָּץ הַבֵּא. הוּא מִתְקַדֵּם לְעֵבֶר שְׁלַחַן הַסֵּלֶוֹן וְנִאָחֵז בְּכַד מְעַנְיָן שֶׁמִּתְנוֹפֵף לוֹ בְּרוּחַ. מְסַקְרוֹ, הֵאָז הוּא מִתְחִיל לְמַשֵּׁךְ אֶת הַכַּד הַצָּבְעוֹנִי וְאִז נִשְׁמַע קוֹל נִפְּץ. כּוֹן, הַמִּפְּהָ נִסְחָבָה וְכּוֹס הַזְּכוּכִית שֶׁעֲמָדָה בְּקִצָּה הַשְּׁלַחַן נִפְּלָה וְהִתְנַפְּצָה לְרִסְסִים. לְקוֹל הַשְּׂבִירָה מְגִיעָה אֲמָא, וְהַדָּבָר הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִיא עוֹשָׂה הוּא לְהָרִים אֶת מוֹיִשֵׁי הַקֶּטָן, לְחַבֵּק וּלְנַשֵּׁק אוֹתוֹ בְּחֶם. "מְסֻכָּן שְׁלִי, בְּטַח נִבְהַלְתָּ מְאוֹד".

אֲנִי עוֹמֵד מֵהַצַּד, מִתְמַלֵּא רַחֲמִים עַל אַחֵי הַמְּבֹהֵל, אֲבָל מִחֻשְׁבָּה קִטְנָה פְּתֹאֹם

לו "לא! די! מספיק!". האם הפסקנו כבר לָאָהֵב אותו? לא ולא. לְהִפָּךְ, אָנוּ כָּל כָּךְ אוֹהֲבִים אוֹתוֹ וְלָכֵן אָנוּ רוֹצִים שְׁלֹא יִנָּזֵק. אָנוּ חוֹשְׁשִׁים שְׂאֵם לֹא נִגָּעֵר בּוֹ כְּאִשֶּׁר הַדָּבָר מִתְבַּקֵּשׁ תִּשְׁאָר אֲצִלוֹ הַתְּנֵהוּגוֹת לֹא טוֹבָה. אִם לֹא אֲרַחֵיק אוֹתוֹ מִהִכָּבִישׁ יַחֲשֹׁב הַיֶּלֶד שְׂאִין שׁוֹם בְּעֵינָה לְהִתְפַּרֵץ אֵלָיו בְּלִי לְבַדֵּק, כִּי "עֲבָדָה, אַף פֶּעַם לֹא אָמְרוּ לִי שְׂיִישׁ עִם זֶה בְּעֵינָה..."

זֶהוּ הַשְּׁלֵב בּוֹ אָנוּ מְצַרְפִּים לְמִדַּת הַחֶסֶד אֶת מִדַּת הַגְּבוּרָה. "אִיזֶהוּ גְבוּרָה? הַכּוֹבֵשׁ אֶת יָצְרוֹ". אֲנַחְנוּ מִתְגַּבְּרִים עַל הַחֲשֶׁק שְׂיִישׁ לָנוּ לִיתֵת לוֹ עוֹד וְעוֹד, וְעוֹצְרִים אֶת עַצְמָנוּ. וְמָה אָנוּ מְרַגְּשִׁים בְּתוֹךְ הַלֵּב פְּנִימָה? יִרְאַה. אָנוּ חוֹשְׁשִׁים מִהַתּוֹצֵאָה שֶׁתִּתְקַבֵּל אִם רַק נִגְלָה אֶת הָאֱהָבָה לְלֹא הַגְּבוּלוֹת.

אַהֲבַת הָאֵל וִירְאַת הַבֵּן

אֲבָרָהִם וַיִּצְחָק הֵם אָבָא וַבֵּן, זֶה אוֹמֵר שֶׁהֵם דּוֹמִים? לֹא בְּהִכָּרַח. לְפַעְמִים דְּוָקָא הַבֵּן הוּא זֶה שֶׁמִּתְנַהֵג בְּדָרָךְ שְׁנִירְאַתִּי הַפּוֹכָה מְשָׁל אָבִיו. אֲבָרָהִם אָבִינוּ הוּא אִישׁ חֶסֶד, "אֲבָרָהִם אֱהִי". בֵּיתוֹ פְּתוּחַ לְכָל, וְהוּא הוֹלֵךְ בְּעוֹלָם וּמְפָרְסֵם אֶת שֵׁם ה'. אֲפִלּוּ בִּישְׁמַעֵאל הוּא תוֹלָה תִּקְוֹת: "לוֹ יִשְׁמַעֵאל יִחְיֶה לְפָנַי", עַד שֶׁשָּׁקְטָה לוֹ לוֹתֵר עָלָיו וּלְגַרְשׁוֹ.

אֲבָרָהִם אָבִינוּ מְלַמֵּד אוֹתָנוּ מֵהִי אַהֲבַת ה'. לְעִמְתּוֹ, יִצְחָק אָבִינוּ נֶאָזֵר בְּמִדַּת

מִמְנֵנוּ. אוֹתוֹ צָרִיךְ רַק לְחַבֵּק וְלָאָהֵב. לְעִמְתֵּן זֹאת, לִי יֵשׁ כָּבֵד טְפָה נְסִיוֹן בְּחַיִּים, וְאֲנִי מִסְגֵּל לְדַעַת שְׁמִשְׁחָק בְּכַדוּר יְכוּל לְהִסְתַּיֵּם בְּצוּרָה הַזֹּו. גְּעָרָה כְּלַפִּי, וְאֲפִלּוּ עֵינִישָׁה בְּמִקְרֵי הַצָּרָה, תִּתְקַבֵּל אֲצִלִּי בְּהִבְנָה. לֹא בְטוּחַ שְׂאִשְׁמַח לְהַעֲנִשׁ, אָבֵל אֲנִי מִבִּין שְׂאִי אֲפִשֶׁר לְהִתְנַהֵג בְּהִפְקָרוֹת, וְטוֹב לִי שְׂיִתְקַנּוּ אוֹתִי כְּאִשֶּׁר הַדָּבָר מִתְבַּקֵּשׁ. וְמָה יִקְרָה אִם אֲמַא תַּחֲלִיט לְרַחֵם עָלַי, וּבְמִקּוֹם לְגָעֵר בִּי רַק תַּחֲבֵק אוֹתִי וְתֹאמַר לִי: "לֹא נוֹרָא רָזִי, אֵל תִּבְהַל, זֶה לֹא מִסְכָּן..."? זֶה לֹא נִקְרָא בְּאִמְתֵּן לְרַחֵם עָלַי. כָּךְ אֲשִׁאֵר עִם הַהִתְנַהֵגוּת הַמְקַלְקֵלֵת, וְכֹךְ, בְּפַעַם הַבָּאָה, אֲנִי כָּבֵד עֲלוּל לְעֵבֵר כָּבֵד לְמִשְׁחָק כְּדוּרְגָל, תוֹךְ שְׂאֲנִי מְרַגֵּעַ אֶת עַצְמִי - "הֲכִי הִרְבָּה יִשְׁבֵּר חִלוֹן אוֹ שְׁנַיִם..."

אַהֲבַת וִירְאַה

כֵּיעַת נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִשְׁגֵּימֵי שֶׁל פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה, שְׂפֵת הַקְּבֵלָה וְהַחֲסִידוּת. כְּלַפִּי מוֹיִשִׁי הַקְּטָן מְגַלִּים הַהוֹרִים אֶת מִדַּת הַחֶסֶד. נוֹתְנִים לוֹ, וְנוֹתְנִים לוֹ, וְנוֹתְנִים לוֹ כָּל מָה שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ. כְּשֶׁלֹּא יוֹדְעִים מָה הוּא רוֹצֵה מִתְחִילִים לְנַחֵשׁ: "רוֹצֵה בְּבָה? רוֹצֵה מוֹצֵא?", רַק תֹּאמַר וְתִקַּבֵּל. וְמָה מְרַגְּשִׁים כְּלַפְיוֹ? רַק אַהֲבָה. כָּל הַיּוֹם חַבּוּקִים וְנִשְׁיָקוֹת.

אָבֵל כְּאִשֶּׁר מִתְבַּגֵּר הַיֶּלֶד אָנוּ מְבִינִים שְׂאִי אֲפִשֶׁר רַק לִיתֵת לוֹ וְלִיתֵת לוֹ בְּלִי שׁוֹם הַגְּבֻלוֹת. צָרִיךְ לְפַעְמִים לְעַצֵּר, לוֹמַר

דַּוְקָא יִצְחָק הוּא מִי שְׂמַנְגֵלָה אֶת עַמְּק
הָאֶהָבָה שֶׁהִתְחִיל לְגַלוֹת אַבְרָהָם אָבִיו.
יִצְחָק אָבִינוּ מְלַמֵּד אוֹתָנוּ מֵהִי יִרְאֵת ה'!
שְׂנֵזֶכֶה לְאֶהָבֵת ה' וּלְיִרְאָתוֹ!
שֶׁפֶת שְׁלוֹם וּמְבָרָךְ!
רָצִי

הַגְּבוּרָה. הוּא מְרַגֵּשׁ עַד כְּמָה גְדוֹל ה'
וּלְעַמְתּוֹ עַד כְּמָה אֶפְסִי הוּא הָאָדָם, עַד
כְּמָה רְחוֹק הוּא מֵה' וְכֵמָה עָלְיוֹ לְעַמֵּל
וּלְהַשְׁתַּפֵּר כְּדֵי לְזַכּוֹת וּלְהִתְקַרֵּב אֵלָיו.
הָאֶמֶת הִיא, שֶׁדַּוְקָא יִצְחָק הוּא מִמְשִׁיכּוֹ
הָאֶמֶתִּי שֶׁל אָבִיו, לְמִרוֹת הַשָּׁנִי בֵּינֵיהֶם.

שאלת השבוע:

כיצד יתכן שכפאָר גוֹעֵרִים בְּמִשְׁהוֹ עֲדִין אוֹהֲבִים אוֹתוֹ?

בֵּין הַפּוֹתְרִים נִכּוֹנָה יִגְרַל מִשְׁחָק קָפְסָה.

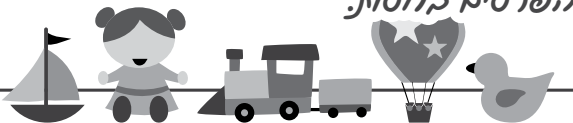
תשובות יש לשלח לֵדֵא"ל maosime@gmail.com אוּ בְּטֶלְפּוֹן 079-9211452

עַד יוֹם ב' הַקָּרוֹב.

הפרסיים בחסות:

צעצועי רוזנפלד

יפו 34 ירושלים | טלפקס 02-6240854

תלמוד תורה חסידי תורת חיים

בראשות הרב יצחק גינזבורג

ללמוד וללמד באמת!

אם אתם מחפשים חינוך פנימי חסידי בדרך הבעש"ט
אווירה חמה ואישית, לימוד ברמה גבוהה על טהרת הקודש

תלמוד תורה תורת חיים בירושלים

זה המקום בשבילכם!

050-7618199 - צבי

איך ללמוד היסטוריה? אנו מצוים

"זכור ימות" — המשום שהשגחת ה' ניכרת בתהליכים ההיסטוריים ו"העבר מלמד את העתיד". אמנם, קורות העתים הן 'מדע' נזיל — המידע גדוש חורים, וכל אחד מספר את הסיפור כפי שהוא נראה בעיניו. אפילו כשמדובר על תולדות עם ישראל הדברים אינם פשוטים — ישנם מדרשים חלוקים בתיאור המאורעות, גישות שונות בשיפוט שלהם ולקלחת מתוספים גם ממצאי הארכיאולוגים וגישות מחקריות.

כמו בתחומים רבים, דווקא פנימיות התורה נותנת את האיזון האמתי, כשהיא מתייחסת לסתירות השונות כרבדים שונים המפענחים את ההתרחשות הפנימית. יתר על כן, הקבלה אינה מסתפקת בהתייחסות לתהליכים היסטוריים גדולים — היא הופכת את כל הסיפור ל'היסטוריה' של נשמות, המתגלגלות, מתעלות ונפגשות שוב ושוב. וביחד עם נתינת הפשר המבט על ההיסטוריה גם הופך לאופטימי — בסופו של דבר הכל הוא חלק מתהליך של תיקון בדרך לגאולה.

דוגמה יפהפיה לכך יש בשיעור המרכזי בגליון השבוע — שיעור שניתן לבנות תיכון (שהיסטוריה היא חלק מתכנית הלימודים שלהן) — העוסק בדמותו של בן כוזיבא (או שמא בר כוכבא), מגלה את השיטות השונות של יחס חכמי ישראל אליו, מציף את הבקורת החריפה אך גם רואה כיצד הוא עצמו כבר שלב של תיקון ביחס לתופעות משיחיות שקר שקדמו לו, וכיצד הוא חוליה בדרך לתיקון שלם יותר שמתרחש בדורות שאחריו (וממילא מסביר את היחס אליו בדורות התקומה), עד שנזכה סוף כל סוף לביטוי שלם ואמתי של יוזמה מלמטה להבאת הגאולה.

מעוניין להצטרף לצוות המפיצים של **ואביטה?**

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: **itiel@pnimi.org.il**

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר **079-9211452**

או במספר **02-5434297** - המספר פתוח לניידים כשרים.

לפניות בנושא העלון: **052-4295164**

pnimi.org.il